

2365

ZBIORNIKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

46.75

88

23765

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

467.15

KAZANIA

Przez Xiędza FLORENTEGO POTKANSKIEGO

Scholarum Piarum

MIANE.

J. O. Xiążęciu JMci

ANTONIEMU

LUBOMIRSKIEMU

Staroście Kazimierskiemu,
Generalowi Majorowi Woyfk
Rzepltey, Kawalerowi S. Ję
drzeia, Panu y Fundatorowi.

Wdzień S. Patrona

OFIAROWANE.

Roku 1744.

w WARSZAWIE
w Drukarni J. K. Mci. y Rzepltey,
XX. *Scholarum Piarum*

23765

Bibliotheca Sabina

Ná Herbowny ZASZCZYT
J. O. XIAZAT
LUBOMIRSKICH

Herbowny LUBOMIRSKICH iest zaszczyt SRZENIAWA
Domowi y Oyczyźnie Splendoru dodawa
Ktokolwiek tym Jmieniem tym się Herbem zdo
Ten się do pierwszych Krzesel w Senacie sposobi.

Jaśnie Oświecony Mćie Xiążę y Dobrodzieiu.

Lako nieśmiałości moicy łaskawość Waszey Xiążęcey Mći Fundatora y Dobrodzieiã dodała sercã, żebym tę lichą pracą moię cienia y ukryciã nie światła publicznego godną, do druku podał, tak z głębokim respektem tenże sam druk prezentuję Waszey Xiążęcey Mći, częścią lichym tym prezentem Zakonnym wiążąc Waszą Xćią Mość z pokornym Patrona y Dnia Vrodzenia Iego powinuszowaniem, częścią protekcyi Iego Pańskiej nademną y tym dziełem sukaiąc. Bo kiedy Waszey Xći Mći, Panu rozsądku, nauki, rostopności pełnemu, Książę wielu wielce rozumnych y w rzadkiey ceny bibliotece Iego dobrym gustem zebranych pilnemu y ciekawemu Czytelnikowi, te mizerne kazania zdadzą się cokolwiek, że produkowane być mogą, to mi daie otuchę, że y in publico bez wielkich nagan przyięte będą. Nie mała to bowiem u mnie y owšem wielkiey konsyderacyi iest rzecz, bydz approbowanym od Waszey Xći Mości, Ktorego wysoki rozum, wselka erudycyã, zaśczycona przy Poselskich Funkcyach na Seymach, Seymikach, y po Woiewodztwach wymowa, iest Oyczyźnie ca-

tey y mnie doskonale wiadoma. Alec ia naybárdziej życzę sobie approbacyi od Waszey Xci Mci wrodzoney sprawiedliwosci, którą Wielki Trybunał Wielkiego Radomskiego Roku przeszłego Marszałek Bogu y ludziom poukazales; y zda mi się że tu w tych moich kazaniach niemaż żadney prawdy y maxymy, ktorąbyś Wasza Xcia Mość do praktyki Smigobliwie y chwalebnie nie przyprowadził. Co ia stony Wasza Xcia Mość rzeczę y przykładem wssytkim perswadięś Sędziom. Dowod to, y to miłości Twoiey Panie przeciw Oyczyźnie y Dobru pospalitemu, że te do dobrego Sęskiey Funkcyi sprawowania iakiekolwiek pobudki rozkázales publico komunikowac, radbyś albowiem, aby ta S, Sprawiedliwość na ktorey Krolestpa stoig, y wsselkie Narodow fundue się szczęście, iak naydoskonaley na Chwałę Bożą administrowana była. Już tedy y w Woysku przez Reymentarskie chwalebnie y dzielnie odprawnione komendy, ktoremi w tych już leciech Szarzy Wysokiey Generalskiey dosłużyłeś się, y na Seymikach y Seymach przez Poselskie tyle razy z wielkim zaszczytem, y dyszynkcyą odprawnione funkcye, y w Trybunałach wssytkich przez Deputackie y Naywyższe Marszałkowskie subsellia godnie y wiekopomnie zasiadane, na uniwersalnę u Caley Rzepliey, na długę u przyszłych wiekow, na osobliwą u Maještatu F. K. Mci. zarobileś sobie chwałę, słymę, y rekompensę; inużęś szczęśliwie śladami Wielkich Przodkow idęc Niezliczonych Ministrów, Senatorow, Hetmanow, po tych postąpił stopniach, ktore do Naywyższych w Rzepliey pewnie prowadzą preceminencyi. Niechay tylko Bog Łaskawy Waszą Xcią Mość, oraz z F. O. Xięznę Jmcią rzadkiemi y wsselkimi płci swoiey nayosobliwiey ozdobioną cnotami, y ze ślicznym wsselkicy nadziej potomstwem w długie konserwuje lata, y Opatrzność Jego cudotworna ktora na Ołtarzu niegdy Antoniego Swietego Waszey Xci Mci, w dziecinnych leciech przywrocila życie, niech Go przy wsselkich iako naypomysłnięyszych sukcesach na swoich piastunie rękach, tego życzy zupełnym sercem.

Wafzey Xci. Mci. Dobrodzieia.

nayniższy sługa.

X. FLORENTY POTKANSKI.

KAZANIE. I.

Pod czas Wotywy ną zączeniu J. O.
Trybunału Skarbu Koronnego.

*Noli mihi molestus esse non possum
surgere. Luc. II.*

Kiedy Was Pan BOG J. O. J. W.
Sędziowie na to miejsce y czas
Prawem naznaczony Koronnym
szczęśliwie w dobrym zdrowiu
zgrupadził, Bogu nayprzod za
ten osobliwy nad Oycyzną
Naszą Prowidencyi Jego skutek, naygłębszą oddać
należy adoracyą y nieskończone dzięki, że Was *DE-*
VS Index Iustus, y naycelnieyszego nad stworzenia-
mi rozumnymi prawa swego Boskiego uczestnikami
uczynił, y na to miejsce szczegulną swoją wybrał,
zgrupadził, deputował Opatrznością. Wam tudzież

A

y

y BOGA Sędziego, y Nayias: Krola P.N. M. reprezentuiącym Majestat, pokorną z mieysca tego złożyć przyłstoy weneracyą, y Oyczyźnie tym szczerzey y weseley Takich Areopagitow winszować, imbardziey uczonemu Lippomanowi wierzę: *Beatam esse Rempublicam, in qua Viri potentes & timentes DEVM, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam Iudices eliguntur.* Błogosławiona Rzeczpospolita, w ktorey przez urodzenie y zasługi poważni, bogoboyni, prawdę y sprawiedliwość kochaiący nieinteresowani nayduia się obrani Sędziowie. Jakich tu Was wszystkich za sentymentem tych, ktore Was obrały Woiewodztw idąc pokornie weneruię.

In Exod:
Cap. 18
v. 21.

Co to zaś iest że na samym początku sześcioniedzielnego na Sądy wasze J. O. Sędziowie naznaczonego czasu, trafia się w Kościele Ewangelia o człowieku bardzo swoje wygody lubiącym, na przyjacielską nierychłym usłyge, wczasu swego sobie przerwać niechcącym: *Noli mihi molestus esse, non possum surgere.* Nieprzykryz mi się bo mi się wstać niechce? powiem ktora naypierwsza przypadła mi reflexya nad takowym dzisiay Ewangelij trafunkiem, że Pan BOG przed oczyma Waszemi tego nagany godnego, wczas y wygodę swoię nad winną przyjacielowi y bliźniemu usłyge przekładaiącego chciał wysta-

wyftawić człowieka, dla tego abyście delikata tego brzydząc się przykładem, czasu tego sześcioniedzielnego dni y nocy ochotnie y niespracowanie na publiczną usługę y na rekurs do Was czyniących pacjentow poświęcili potrzeby, wczas, y wygody swoie kołacącym do Was o pomoc sakryfikowali. Jakoż nie są to słowa na Magistracie, na Funkcyi Publiczney, na Sędzkim Urzędzie od Boga postanowionego Człowieka. *Noli mihi &c.* Tey moiey reflexyi chcę dać dalsze mieysce, y więcey czasu a z okazji tego Ewangelicznego ospalca, do ochoty pracy, pilności, choćby też z własną niewygodą y niewczasem do czułości w usłudze publiczney dam kaznodzieyską pobudkę, kiedy na terażnieyszym kazaniu, mówić będę o potrzebney w Sędzkim Urzędzie pilności, czułości y pracowitey do usługi bliźniego aplikacyi. *Ad M. D. G.*

Między kondycyami dobrego Sędziego y ta mieć powinna reflexyą y wzgląd na siebie olobliwy, to jest wielka w Sądzeniu pilność y przyspieszanie sprawiedliwości. Ani mogę na pierwsze przed J. O. Trybunałem zaczynające się kazanie, wziąć potrzebnieyszey Materyi iako tę, aby czas sześcioniedzielnny Prawami Oyczytlemi naznaczony tak strawić J. O. J. W. Sędziowie raczyli, żeby zań Bogu ciężkiego nieoddali rachunku. Do pilney więc admini-

stracy sprawiedliwości Świętey powinny te pobu-
dzić reflexye: Nayprzod obowiązek sumnienia,
gdyż pilność w sądzeniu od Sędzkiej Funkcyi
bydź odłączona nie może; potym dobro Oyczyzny
ktore od pilnego sprawiedliwości administrowania
zawisło; naostatek wzgląd na własną y przed Bo-
giem y przed ludźmi zasługę.

Pilność y nieomięszkanie w sądzeniu iest Cnota
od Sędzkiej iakom powiedział nieodłączona Fun-
kcyi. Bydź Sędzią, podiąc się Sędzkiego Urzędu,
a czasu do powinności tey naznaczonego uchybiać y
nadaremnie trawic, iest rzecz y przed Bogiem Nay-
wższym Sędzią wielką zaciągająca winę, y przed
ludźmi niewyexkuzowana. Nie iest to albowiem
własny Sędziego czas, żeby nim mógł dysponować
iako chceć na swoje interesa, zabawy, dystrakcyę,
ale iest czas cudzy, czas od Boga ludziom dany u-
bogim y sprawiedliwości czekającym. W Domu
Panem Twego czasu iestes, pod czas Sędzkiej Fun-
kcyi nieiestes, trzeba cały ten czas na powinność, na
to czegoś się podiął skrupulatnie obroć. Zrozu-
miał dobrze Moyżesz tę nierozdzielną od Sędzkiego
Urzędu kondycyą, kiedy o nim Pismo Sw: *Exod:*
18. mowi: *Sedit Moyses iudicare populum, qui assi-*
siebat Moysi à mane usq; ad vesperam. Siadł Moy-
żesz sądzić lud, ktory mu asystował od rana aż do
wie-

wieczora, takdalece, że gdy tę ustawiczność Jego, zdrowiu szkodzącą postrzegł Jetro Moyżeszowi przyjaciel, strofować go począł: *Quid hoc facis? cur solus sedens labore consumeris? Cui respondit Moyses: Venit ad me populus querens sententiam Dei.* Co to czynisz? sam się morduiesz, pracą zdrowie psujesz, odpowiedział Moyżesz: Przychodzi do mnie lud czekając w sprawach swoich Boskiey odemnie decyzji. Zaczym Jetro bojąc się o życie Moyżesza poradził mu żeby wielu Sędziow wybrał, sam tak wielu sprawom wystarczyć niemogąc: *Provide viros potentes & timentes DEVM, in quibus sit veritas, & qui oderint avaritiam, qui judicent populum omni tempore;* obierz możnych y bogoboynych ludzi, w których prawda jest, y ktorzy brzydzą się łakomstwem, żeby ustawicznie Sądziłi: *Et elegit Moyses Viros strenuos, qui judicabant plebem omni tempore.* Y obrał Moyżesz zacnych ludzi, ktorzy lud ustawicznie sądziłi. Tak tedy y Moyżesz y Jego Namieśtnicy Sędziowie wiedzieli dobrze y praktykowali sumiennie tę nierozłączoną iako mowę od Urzędu Sędzkiego Cnotę: *Sedebant à mane usq; ad vesperam, judicabant populum omni tempore.* Nie na bankietach, nie na kartach, nie na wizytach, nie na krotofilnych zabawach, nie na śnie czas do sądu naznaczony trawili. Ktorych tak rozumiem że naślado-

in 7.
Reg. 8.
expof. lit

śladowali oni Sędziowie Luzytańscy albo Poturgal-
scy o których uczony Mendoza w te słowa świadczy
Słyszę że był niedawno w Luzytani i tak zacny y tak
pilny Sędziow Magistrat. *Vt etiam cum mense ac-*
cumberet, hoc sibi primum ferculum iuberet apponi,
atramentum & calamum, quibus etiam inter prandē-
dum negotia expediret, ze y do stołu siadaiąc niby
na pierwszą sobie kazali przynosić potrawę kała-
marz y pioro, żeby y podczas stołu rekurs czynią-
cych expedyować sprawy. Wielki zaprawdę iest
honor, ale y wielki ciężar bydz Sędzią. *Pondus u-*
niversi populi super me. iako mowi tenże Moyzesz,
Num. 11. Ciężar całego ludu na moich złożony
barkach. Każdy czy na iakimkolwiek inszym, czy
na Sędzkim osobliwie położony od Boga Magistra-
cie, do siebie brać powinien te Hier: 1. słowa: *Ecce*
constitui te super Gentes & super Regna ut evellas,
& destruas, edifices & plantes. Oto położyłem cię
nad Narodami y prowincjami, żebyś wykorzeniał
y psował, budował y szczepił. Na ktore słowa O-
liwa mowi: *Potestne dari diploma illustrius quàm*
super Regna mundi constitui? Mozesz bydz Przy-
wilej piękniejszy, iako na iakim urzędzie nad ca-
łym bydz postanowionym Krolestwem. *Nunc au-*
dite quod actionum genus dignitati tam illustri, honori
tam specioso precipiat. Teraz patrzcie iaką pracą do
tak

tak piękney y ozdobney Bog przywiezuie godno-
 ści: *Vt evellas & destruas, edifices & p'antes!* Ze-
 byś wykorzeniał, budował szczepił. *Rusticani scili-
 cet sudoris ac continui laboris schemate labor eorum
 expressus, qui sunt in Magistratibus positi.* Ato pod fi-
 gurą ubogiego chłopka, y rolnika ustáwicznie ro-
 biącego y pocącego się, orzącego, kopiącego,
 szczepiącego, sieiącego, Pan BOG pokazuje, iako
 pracownicy niby ubodzy kmiecie bydź powinni ci,
 ktorzy są na wysokich postanowieni Magistratach,
 tak powinni mieć od pracy nadszamotane y zfaty-
 gowane ciało, iako znużony koło roli rolnik. Po-
 kazał y Chrystus tym wszystkim na sobie przykład,
 ktorzy koło dobra inszych, koło Dobra publiczne-
 go pracują. *Fatigatus sedebat supra fontem,* zfatygo-
 wany nad zrzodłem usiadł, na co Cassiodorus mo-
 wi: *Fatigatio Capitis membra fatigari iuste compellit,
 nolimus quiescere, ubi ipse voluit continuo laborare.*
 Zfatygowana koło Dobra Narodu ludzkiego Głó-
 wa nasza Chrystus pokazuje, że y członki Jego, to
 jest ludzie o dobro inszych ludzi y około dobra in-
 szych ludzi fatywować się powinni; nieszukaymy
 w pracach koło bliźniego pokoiu, kiedy Chrystus
 koło nas chciał ustáwicznie pracować. Ten Chry-
 stusa przykład niechay wszyscy, niecháy do iakich
 wokowani Urzędow, niechay tu osobliwie uważają

Tom. 2.
 Cöc. 25.
 die Ven.
 post So-
 nago:

Sędziowie, że Jch: *fatigari iuste compellit*, że chce Bog, aby się facygowali, y pracując służyli, niechay to ci osobliwie zważają, którzy tak łatwo Sędzkiey podejmują się Funkcyi, że to Urząd ten nie delicye nie zabawki. A lubo Pismo S. radzi. *Noli querere esse Iudex !* nie szukay abyś był Sędzią; kto iednak tey funkcyi pragnął lub pragnie, może sobie aplikować i. *Timit.* 3. Pawła S. słowa: *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Kto Sędztwa pragnie, dobrej rzeczy pragnie, ale niech sobie to Pismo tak z uczonym Escobarem tłumaczy: *Probi Ecclesie* dodaymy my, *Patrie Ministri, opera, labores, incommoda expetunt, mentem à primo accubitu cathedrisq; avertunt.* Dobrzy Kościoła y Oyczyzny służy, gdy się o Urząd lub iaki Magistrat starają, pragną prac, niewygod, mozolow dla Publicznego Dobra, nie pierwszych siołkow, krzeszeł y katedr. U takich wielkich ludzi, iak mowi Bernard S. *Vnius laboris finis, alterius laboris initium;* Jedney pracy koniec, iest drugiey pracy początek. Tacy wielcy ludzie według swojego Urzędu y mieysca mogą mowić z Karolem. V. *Ego toto tempore Principatus mei nunquam quadrantem hore magnis curis & anxietatibus vacuum habui;* Ja pod czas całego Funkcyi moiey czasu, iednego kwadransa od starania y prac wolnego niemiałem. Otoż to iest pierwsza

pierwsza a krotka Wam J. O. Sędziowie odemnie
 namieniona kondycya; Jako pod czas každey pu-
 bliczney, tak pod czas Sędzkiey Funkcyi czas swoy
 wszystko na powinności trawić, wolnego nie mieć
 od pracy y powinności Sądowey kwadransa, o czym
 wyraźnie Orygenes: *Audiant Principes populi quia*
debent omni tempore judicare populum, judicare sem-
per & sine intermissione sedere, ac in judicio dirime-
re lites. Słuchaycie Xiążęta ludu, czyli Jch namie-
 stnicy, macie nieustannie siedzieć y sądzić, y sprawy
 Wam powierzone rozładzać. A lubo te Orygenes
 słowa zdają się coś mowić nad to, tak ie iednak ro-
 zumieć trzeba y wszystkie podobne w tey Máteryi
 w Piśmie Świętym exprefsye. *Semper omni tempo-*
re sine intermissione, à mane usq̃ ad vesperam: Sądzić
 zawsze każdego czasu bezprzełtanku od raná do wie-
 czora, że wyiąwszy potrzebne do oddania BOGU,
 Religij, y do opatrzienia zdrowia czasy, infze wszyst-
 kie powinności Sędzich koniecznie darować po-
 trzeba. A kto Prawu zadofyc uczyni opisuiącemu
 czas Sądowych Sessyi, o nim może się mowić, że-
Judicat semper, judicat sine intermissione, judicat de
mane usq̃ ad vesperam. Kto zaś naznaczony czas na
 biesiadach y mniey potrzebnych zabawach trawi,
 powinności zadofyc nieczyni, lzy, narzekania, y
 wymuszone Pacyentow przekłętwa na siebie zacią-

Hom. 1.
in Exod.

Lib. 2.
de Abra.
am.

gã, Funkcyi swoiey żadną miarą nieczyni zadofyć,
bo: *Non est satis facere, nisi etiam mature quod facis, facias:* mowi Ambroży S. niedofyć iest czynić ale trzeba pełnić, spiesznie pracowicie co czynisz czynić. Do tey powinności uwagi, że pilność w sądzeniu iest nieoddzielona od Sędzkiego Urzędu kondycya, dodaymy krotko drugą reflexyã, iak wielkie Dobro Oyczyzny od pilnego Sprawiedliwości administrowania zawisło. Gdzie Sprawiedliwość od tych do kogo należy pilnie y pracowicie administrowana iest, tam krolestwa pokoy y wszystkie z pokoiu wypływające Dobra. Nierozdzielna to bowiem iest para, *Iustitia & abundantia pacis.* Sprawiedliwość y obfitość pokoiu. O czym szczerzey uczony Oleaster tak mowi *Isti sunt fructus iustitie ubi diligenter administratur: felix vita civium & conservatio civitatis, qui cupiunt vitam & conservacionem Patrie, iustitiam diligentissime administrare laborant.* Te są Sprawiedliwości pilnie każdemu uczynione owoce: Szczęśliwe obywatelow życie y całość Oyczyzny, kto pragnie życia y konserwacyi swojego kraiu, niechay nayspilniey Sprawiedliwość każdemu czyni. Przeto iak Pan BOG *Deut 16.* Prawa Sędziom opisał: *In mercedem Iustitie pacificam & prosperam terræ Hanaan possessionem promisit dicens: ut vivas & possideas terram, quam Dominus Deus*

Mansi

Deus tuus tibi dederit. Wam tedy pracowici, pilni y sprawiedliwi Sędziowie, pokoy, szczęście y całą Oyczyzny przypiszemy fortunę, kiedy administracyi Sprawiedliwości Świętey iak wam należy dopilnować raczyćcie.

Aleć trzecia reflexya y własne zasługi, y własnego Jmienia sława niemnieyszą J. O. Trybunale bydź ci powinna do nieopieszalego Sędzkiej Funkcyi wykonania pobudką. Możesz bydź pięknieysz y zaszczyt, pięknieysz na własnym sumnieniu pochwała, iako owe Joba o sobie słowa: *Iustitia indutus sum, cor viduae consolatus sum, pes eram claudo, Pater eram pauperum, oculus eram ceco, causam quam nesciebam diligentissime investigabam, auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimoniū reddebat mihi.* Aby każdy Sędzia mógł sobie przywłaszczyć ten własny Jobowego sumnienia zaszczyt; Nierozszerzając się, na tym kończę z kanonizującym pracowitych Sędziow y pilnych Dawidem: *Beati qui custodiunt & faciunt iustitiam in omni tempore.* Błogostawieni którzy pilnie, zawsze, nieustannie y czynią y sprawiedliwość administrują pragnącym. Takiey się po Was J. O. Sędziowie tu spodziewamy wszyscy pilney, pracowiety, y spieszney administracyi sprawiedliwości S. y o Was tłumaczemy sobie uczynioną owę przez Jzaiasza obietnicę od Bo-

Job 29.

ga: *Restitutam Iudices tuos ut fuerant prius, post hec
 vocaberis Civitas Iusti, Vrbs fidelis.* Przywroczę Wam
 takich Sędziow, iakich przedtym miewaliście, ia-
 kich przedtym sobieście życzyli, y Polska będzie
 się zwała przez Was Miałtem Sprawiedliwości y
 wierności publiczney. Zdami się że się pełni y to
 drugie proroctwo na Was: *Ecce in Iustitia regnabit
 Rex & Principes in Iudicio preerunt.* W sprawiedli-
 wości będzie panował Krol, y ludu Xiążęta przydo-
 wać w Sądzie. Dał Wam BOG y Krol takiego PRE-
 ZYDENTA J. O. Sędziowie, ktory według Pawła
 S. słow: *Qui preest in sollicitudine, qui miseretur in hi-
 laritate.* Prezyduie w wielkiej pilności, ma kom-
 pasyą nad pacyentami, niezmarzczone na każdego
 z nich czoło, ktory według kondycyi Pawła S. o-
 pifanych dobremu Biskupowi do Tyta: *Prebet se
 ipsum exemplum bonorum operum in doctrina,* w umie-
 iętności Prawa *in gravitate* w powadze, ktoremu
 owe *Eccles.* 10. mogą bydź przypisane słowa: *in me-
 dio Fratrum Preses illorū in honore,* wśród braći ho-
 norowany Prezydent, *Magnus & potens Iudex &
 non est maior qui timet Deū,* Wielki y możny Sędzia
 nad ktorego, bogoboynieyszego y sprawiedliwości
 bardziej kochającego niemasz. A gdy tak godnemu
 Prezydentowi Godnego z mięczy Was wżysklich
 godnych dobierzecie Marszałka, ia sobie na dalsze
 kaza-

Kazania zá pozwoleniem y łaskawością Wafzą in-
 sze zachowuję prawdy, teraz tym tylko kończę co
 BOG Paralip: 19. rozkazał sędziom: *Videte quid fa-
 ciatis non enim hominis exercetis iudicium sed Do-
 mini, & quodcumq; iudicatis in vos redundabit. Sit
 timor Domini vobiscum & cum diligentia cuncta fa-
 cite.* A zá to pod czas Wafzey sędzkiej Funkcyi
 poświęcenie sprawiedliwości świętey y pilne sześcio
 niedzielnego stráwienie czasu: BOG Wam szczę-
 śliwą á nieskończoną nágrodzi wdzięcznością. A.

KAZANIE. II.

Ná w Niebowstápienie Páńskie.

*Dominus JESUS assumptus est in Cæ-
 lum, & sedet à dextris DEI.* Marc: 16.

TAkie po wstápieniu Aftrei do Niebá
 nieszczęśliwe ná świat Poetyczne fabu-
 ly opisały konfekwencye, takichby się
 w rzeczy samey obawiać potrzeba po
 Wstápieniu do Nieba Niestworzoney Sprawiedli-
 wości Chrystusa, gdyby Prowidencya Jego Boska
 sprawiedliwych ná iego miejscu ziemi niezostawiła
 Sędziow, bo chociaż: *unus est legislator & Index Chri-
 stus cui soli propriū est iudicare, iudicandi tamen Officiū*
 10.

Tem. 3.
c. 3. in
Amos.

locumq̄ suis demandavit iudicibus: mowi S. Cyryl, ieden iest Práwodawca y Sędzia Chrystus y iemu samemu iest włásna sądzić, atoli urząd swoy Sędzki zdał tym czasem ná ziemi Sędziom. Zdał go y Wám ná tym mieyscu J. O. J. W. Sedziowie, ktorých do tey Funkcyi wysokie y włásne cnoty naylepiey miarkować mogę z tey tak chwalebney onegdyszey J. W. Jmći P. KAZIMIERZA RUDZINSKIEGO, KASZTELANA CZERSKIEO, PUŁKOWNIKA J. K. M. Wászego J. W. Marszałka Elekcyi. Jákich bowiem chwalebnych y potrzebnych do tego Urzędu sami pełni iesteście przymiotow, tákich w Tym, ktoregoście ná pierwsze między Wami wyfadzili mieysce upátrywáliście Przeswietnego tego Trybunału Marszałka, ktory iáko w Senacie Senatorskich, w woysku Regimentarskich, w Oyczyźnie ziemiańskich, y ná tym mieyscu od lat kilkunástu Sędzkich cnot dał iuz niezliczone dowody, ktorego cnoty w nim doświadczone, á w każdych Sędziach potrzebne krotko wyliczá Filo: *Bonus Iudex pravis affectibus obnoxius non est, facilis, innocens, prudentia, fortitudine, temperantia eminent, munera non acceptat, magnus veritatis amator, non animadvertit personas, sed res in decernendo, non princeps, misericors, civilis, moderatus,* dobry Sędzia iáki z między dobrych wybrány iest tego Przeswietnego

Caus-
nus lib.
12. c.
17.

tnego Trybunału Marzałek bez passyi y nie par-
 cyálny iest, kázdemu łatwy, nieskorumpowány,
 roztropnością, wspaniałością umyśłu, wstrzemie-
 zliwością, sprawiedliwością slynący, brzydzący się
 dárami, kochający prawdę bez ákceptacyi osob ná
 rzecz y sprawę pátrzący, w sentencyách nie nágly,
 miłosierny, ludzki, umoderowany. Tákiego z
 sentencyi Wászych Wielkiego Márzałká takimi
 ozdobionego cnotami y Oyczyźnie y Wam wszy-
 stkim z sercá uprzejmie winszuję, y niewątpie, że
 według Eklezyástyka sflow z takim Marzałkiem:
judicabitis Gentem in Iustitia, & gloriam Gentis No-
stre eternam facietis, w sprawiedliwości sádzić bę-
 dziecie Národ y Oyczystą wiekom przyszłym u-
 grunruiecie sławę. Konsoluymyż się tedy osie-
 roćiali po w Niebowstąpieniu Chrystusa y tą co-
 kolwiek myślą, że chociaż *Assumptus est in Celum*
Dominus IESVS sprawiedliwy, iednak ná swoim
 mieyscu nám zostawuie Trybunał. Já zaś zado-
 syc czyniąc Káznodzieyskiey moiey funkcyi ná
 większą do doskonałego ná mieyscu Chrystusa spra-
 wiedliwości áministrowania pobudkę, ná terazniey-
 szym Kázaniu mowić będę, iáko Sędziowie Urząd
 swoy sprawować máią według przykłądu y kształ-
 tu Sędziogo Chrystusa. *Ad M. D. G.*

Ecclef.
45.

Jáko są na mieyscu Bogá Naywyższego Sędzie-
 go,

go, ná miejscu Chrystusa, *cui data est omnis potestas in Celo & in terra*, naznaczonego żywych y umarłych Sędzię postanowieni y zostawieni ná tym świecie Sędziowie, tak ná ten model w Sądach Twoich pilnie zápatrywać się powinni, co áby iak náleży czynili, te trzy prawdy niechay raczą pilnie zwazyć ktore iá krotkim dáley objaśniam dyskurssem. Pierwsza prawda álbo maxyma, że Sędziowie pámiętać powinni ná to iż sądzą ná miejscu Sędzię Chrystusa. Druga prawda iż Sędziowie powinni naśladować tego, ná ktorego są ná miejscu Sędzię Chrystusa. Trzecia prawda, żeby pámięтали ná powrot Sędzię Chrystusa.

A náyprzód nie z samych Boskich świadczeń niewydać się iáwniey, iako tá prawda, że Sędziowie zaściadający sądzą ná miejscu BOGA. Nie wyraźniejszego, iako Boskie o tym do sędziów słowa: 2. *Paral: 19. Videte quid faciatis non enim hominis exercetis iudicium sed Domini*, pátrzaście Sędziowie co czynicie, co to zá urząd sprawuiecie, nie ludzkie, ále Pana BOGA odprawiacie sądy, ktore słowa tak wyraźnie tłumaczy Kaletan: *non hominis vices sed DEI summi vices exercetis in iudicando*, nienamiestnicy ludzcy, ále namiestnicy Náwyższego BOGA, gdy sądzicie iesteście. Toż samo ieszcze wyraźniey Dionysius Carthusianus:

*non hominis exercetis iudicium sed Domini, idest in
 iudicando estis Domini summi Iudicis, nie ludzkie,
 ale Boskie spráwuiecie sądy, to jest w sądzeniu ie-
 steście namiestniczym Magistratem ná miejscu sa-
 mego BOGA: sicut Regia in gubernando, ita & ju-
 diciaria auctoritas & potestas à DEO derivantur,
 iako Krolewka w rządzeniu, tak sędzka w sądzeniu
 moc y powagá derywue się od BOGA, ita quod
 DEI locum vice nq̄ suppletis, takdalece że BOGA
 ná wysokościach Niebieskich mieszkáiącego Wy ná
 ziemi zastępujecie miejsce y Urząd y powagę.
 Zkąd Pismo święte Sędziow niby Bogami mia-
 nuie, przeto owe Psal. 80. słowa: stetit DEVS in
 Sinagoga Deorum, in medio autem Deos dijudicat,
 stanął BOG w pośrodku Bogow y sądzi Bogow.
 Doktorowie o sędziach tłumaczá iákby tak było,
 stanął BOG w pośrodku Sędziow w świątnicy
 Sędziow y sędziow sądzi; tak mowi Teoderetus: Iu-
 deorum Principes Deos, utpote quibus iudicandi offi-
 cium commissum erat nominavit, Xiążęta zydowskie,
 iako te, ktorym zdał moc sądzenia, BOG nazwał
 Bogami: vocantur Iudices DEI mowi Abulensis:
 quia Dij ponuntur ad dirimenda litigia, nam iudi-
 cium istud ad Deum pertinet, nazywaią się Sędzio-
 wie Bogowie, bo ná miejscu Boskim naznaczeni
 są do rozsądzenia spraw ludzkich, bo takowy sąd*

Quaest.
 6. in E-
 nod. 22.

do samego należy BOGA: *DEVS autem tradit iudicium hominibus, ut homines per homines ita iudicentur tanquam DEVS ipse iudicaret*: BOG zaś oddaie sąd ludziom żeby ludzie tak sądzili ludzi iakby BOG mógł ich sam sądzić. Nie wasze to tedy o Sędziowie Dekreta, nie wasze sentencye, ale Boskie są sentencye y Dekreta, tak iako Moyesz wyznaie *Exod: 18. Venit ad me populus querens sententiam DEI*, przychodzi do mnie lud szukając odemnie sentencyi y zdania Boskiego.

Zá tym druga prawda idzie, że niemaćie mocy odmieniania iák wam się podobá, według ludzkich passyi y affektow sędzkich wászych sentencyi, ale zupełnie powinniście się stosować do zdania y woli tego BOGA, ná ktorego zaśiadaćie mieyscu, powinniście tak naśladować Sędzię BOGA, tak sądzić, iákby on sam sądził. Gdyby Pan BOG te sprawy ktore przed was przychodzą sam sądził, nie uważałby nayprzod, ná dystynkcyą, honory, moc, kolligacye sądzących się osob, bo: *non est apud DEVM personarum acceptio* z. *Paral: 19.* niemasz u BOGA ákceptacyi y respektu osob; nie uważałby ná dary, obietnice, korrupcye rekompensy bo, *non est apud DEVM cupido munerum*; nie dałby się BOG zástraszyć do odmiany Sentencyi, przeciw zdaniu swemu y dyktowaniu rozumu, bo

DEVS est constans & inflexibilis in ius dicendo, mowi *Oleaster*, BOG iest stateczny y nieprzelamany w swoich sprawiedliwych sentencyách, niedałby się BOG powierzchownemi pozorami y racyami u-
 iudzić, ale szczerą we wszystkim odkryłby prawdę. Tak więc we wszystkim mowi Bonawentura S. *Humana Iustitia Divinam, prout possibile est debet imitari Iustitiam*, ludzka sprawiedliwość Boską we wszystkim ile można naśladować powinna, y tegoć to znak owe przyięgi słowa: BOGA samego przed oczyma mieć będą, to iest ná BOGA Sędzięgo przykład ząpatrzywać się będą, tak sądzić będą, iák rozumien, żeby BOG tę sprawę osądził.

de Eccle
 hier:
 part: 2.
 cap. 2.

Wszakże albowiem y tá trzečia prawda niewatpliwa iest, że te wásze Dekreta y Sentencye ná ostatnim BOGA będą reprodukowane sądzie, że ten ktory dziś w Niebowstąpił znowu powróci się Sędzia, na ktorego Sędzięgo nieomylny ná ten świat powrot, gdyby zawsze pamiętali Sędziowie, pewnie takby sędzki ná mieyscu Boskim sprawowali urząd, żeby się Naywyższego obawiając Sędzięgo całemi starali siłami, aby ten BOG Sędzia nic złęgo, nic niesprawiedliwego, nic parcyálnego w ich, niepoślakował, nieodkrył, y niepotępił sentencyách, żeby im kiedykolwiek niewyrzucił

ná oczy, że zle Boskiey mocy y pomocy sędzkiej
 sobie od BOGA powierzoney zażyli. Niech tyl-
 ko tkwią ząwsze w pamięci Sędziow owe Boskie
 przez Psalmistę słowa: *cum accipero tempus ego justi-
 tias judicabo*, kiedy wezmę sobie czas, wrocę się
 ná ten świat y sprawiedliwości rostrząsać będę, za-
 pewne kazdy Sędzia tyśiąc rázy wprzod pomy-
 śli, iezeli iego sentencyá zgadza się z sprawiedli-
 wością tego, ktorego reprezentuie BOGA, nizeli
 do inferowania przystąpi. Zadrzy sędzia pomniac
 y ná tę przestrogę: *quodcumq; judicaveritis in vos re-
 dundabit*, cokolwiek osądzicie ná was się zleie, *idest*,
 exponuie Dionysius Carthu: *si iuste judicaveritis ha-
 bebitis premium gloriosum à DEO, si iniuste suppli-
 cium*, to iest, iezeli sprawiedliwieście sądzili od
 bierzcicie chwalebna nádgradę od BOGA, iezeli
 niesprawiedliwie wieczna od sprawiedliwego sę-
 dżiego kárę.

2. Pa-
 sal. 19.

in Exod.
 18.

Konczę więc Kaietana pobożnego ráda: *prima
 Iudicis virtus sit timor Christi: DEI venturi Iudi-
 cis; oportet Ius dicentem alijs rationem habere supe-
 rioris Iudicis. Sic iudicet alios, tanquam certus,
 quod redditurus sit rationem de suis iudicijs*, pierwsza
 Sędżiego cnota iest, boiaźn Chrystusa przyszłego
 Sędżiego, trzeba by sędzia prawo dajacy inszym,
 miał wzgląd ná Naywyższego Sędżiego. Tak
 niech.

niech sądzi inszych iakoby pewny oddania rachunku sądow swoich. Te więc trzy prawdy niechay J. O. Sędziowie zawsze w waszey będą pamięci, że sądziecie ná miejscu Sędziego Chrystusa BOGA, że naśladować powinniście w sentencyach waszych, samego Sentencye Chrystusa BOGA, że pewno spodziewać się y oczekiwać macie powrotu y sądu sentencyi waszych Naywyższego Sędziego Chrystusa BOGA. A niewątpię, że iako wam obiecuię Ambroży S. stanie się: *DEVS misericordia compensabit justitiam*, BOG sprawiedliwość waszę wiecznym swoim miłosierdziem nadgrodzi. Amen.

K A Z A N I E. III.

Na Wotywie przy zaczęciu J. O. Trybunału Skarbu Kor: miane R. 1741.

Mittam vobis à Patre Spiritum veritatis. Joan: 15. v. 25.

Między wszystkimi Duchą Przenayświętszego, ktorego przez Wotywę dzisieyszą ássystencyi y światła J. O. Trybunale upraszasz tytułami, ten mu iest prawdziwie własny, y czesto

w Piśmie świętym ogiolzony: *Spiritus veritatis*,
 Duch Prawdy. Jako náprzećiwko obmierzłemu
 nieprzyacielowi Bókiemu złemu duchowi, to iest
 nayprzyzwoitsze nazwilko: *Spiritus mendacij* duch
 kłamitwa. Duch Przenayswiętszy autorem, począ-
 tkiem, y zrodłem iest wszelkiey Prawdy; Zły
 duch iest pokuścicielem y przywodźcicielem do
 wszystkiego oszukania y wszelkiey nieprawdy. Tá
 uwaga z terażnieyszey tygodniowey Ewangelij słow
 wyiętych; że Duch święty iest *Spiritus veritatis*,
 bardzo mi pięknie do moiego ná terażnieysze y
 przyszłe Kazania przedsięwzięcia służy. Umyśli-
 łem J. O. Trybunale Káznodzieyskiey moiey czy-
 niąc zadolyc obligácii; że wszelkim, który Wam
 Majestát BOGA, Króla, Rzeczypospolitey repre-
 zentuiącym odemnie náleży respéktem y uszato-
 waniem, położyć wam przed oczy to, co Bogu w
 Sędzkiey przysiędze obiecuiecie y przyrzekacie.
 Rozbiórę od początku do końca opisaną dla Sędziow
 w Koronnym Statucie przysięgę. Pierwszy punkt
 tey przysięgi, iest: Ja N. przysięgam Panu BO-
 GU. Godźień ten punkt wielkiey uwagi, kogoż
 tu bowiem w tey przysiędze wzywamy, tylko *Spi-
 ritum veritatis* Boga W. Duchu Prawdy. On wi-
 dzi, on mowię w sercach naszych widzi, czy mo-
 wiemy y obiecuiemy prawdę, czy dotrzymamy co

mowiemy. Wiemy dobrze z Chrześciańskich máxym, iak to ciężki grzech jest: *mendacium contra Spiritum Sanctum, Spiritum Veritatis*: á mozesz bydz co przeciwnieyszego temu Duchowi Prawdy, iako przez przysięgę Imię Boskie ná świadectwo wezwawszy swoiey prawdziwie y rzetelnie nie dotrzymać przysięgi? stáwmyż się tedy, żywą wiarą *ante Spiritum Veritatis* przed Duchem Przenayświętszym, uważmy po Chrześciańsku te pierwsze przed Bogiem Prawdy Przysięgi słowa: Já N. Pánu BOGU przysięgam: á tu, áżebyśmy Ducha Prawdy strzegli się obrazić, ná terażnieyszym Kázaniu mowić będę: iako každemu Chrześciańsinowi sumiennie przed Bogiem Prawdy uczynioney przysięgi dochować potrzebá, y chronić się ciężkiego przeciw Duchowi świętemu krzywoprzysięstwa.

Ad M. D. G.

Kiedy biorę ná reflexyá pierwsze te Sędzkiey przysięgi słowa: Já N. Przysięgam P. BOGU. Ná ten początek Já N. przychodzi mi niemało mié álteruiąca reflexyá. Myślę sobie ktoż się to tu znaczy przez to, Já, nayprzód tu będzie, Já DĘBOWSKI BISKUP PŁOCKI; á což to moia za lekkomyślność y śmiałość tak wielkiemu y świątobliwemu y sprawiedliwemu Prałatowi przed oczy wykładać moc przysięgi, má tę sprawiedliwą o sobie w Kościele Bożym y w Rzotey opiniá, niegdy Jozefowi przy-

właſzczoną : *Vir juſtus & timens DEVM*, Mąż
 ſprawiedliwy y BOGA ſię boiący. Znáią go
 wſzyſcy: *Episcopum irreprehenſibilem, hoſpitalem, be-
 nignum, juſtum, potentem exhortari in doctrina ſa-
 na, & eos qui contradicunt arguere*, więcze iá ſmieć
 będę przy przytomnoſci tego pierwſzego w tey
 Przeſwiętney Sędziow Koronie ſędziogo exágiero-
 wać ſędzkiey przyſięgi obligacye? Tenże począ-
 tek przyſięgi, iá, przywodzi mi tudziez ná pamięć
 tak wielu godnych y zácnych Senatorow przy-
 tomnych J. W. JMć Panow Wojewodow, Kaſzte-
 lanow, którym pochwałę owę *Exod 18.* fluſznie
 przypifać mogę, że ſobie Rzeczpoſpolita w nich:
*providit viros potentes, & timentes DEVM in qui-
 bus ſit veritas & qui oderint avaritiam, qui judicent
 populum omni tempore*, znalazła Mężow moźnych
 boiących ſię BOGA, w których ieſt Prawda, kto-
 rzy nienawidzą chćiwoſci, á ſądzić lud mają ka-
 żdego czasu. Przypomina mi tenże ſam początek
 iá, z Przeſwietnego Rycerskiego ſtanu ná to miey-
 ſce wybranych Sędziow, ze wſzyſtkich Wojewodztw
 y Ziem, z których gdy kaźdego niepodobná wy-
 razić zaſzczytow y cnoy, generalnie to tylko mowić
 mogę, że co Moyzez *Deut: c. 1.* do Izraelskiego lu-
 du o ſwoich Sędziach, to Oyczyzna naſza, do Polſkie-
 go o tych Sędziach mowić może Národu: *tuli de
 tribubus veſtris viros ſapientes & gnaros & conſti-
 tui*

tui eos, ut audirent populum & quod iustum est judi-
carent: wybrałem z waszych ziomek Mężow za-
 cnych, rozumnych, cnorliwych y w prawie bie-
 głych, y postanowiłem ich, aby ludu słuchali, y
 on sprawiedliwie sądzili. Stawia mi ná oczy ten-
 że sam początek, Ia, y Prześwietne tuteysze ziem-
 stwo poprzyśiężone, któremu sprawiedliwie służą
 Eklezyałyka Pańskiego słowa: *secundum iudicem*
populi ministri ejus. Y mnież to tedy, tak zacne-
 mu zgromadzeniu, przypominać ich obowiązki
 przyśięgi? áleć iá głęboką J. W. JMci Xiędzu
 Prezydentowi J. W. Senatorom, Kommissarzom,
 Ziemstwu y całemu J.O. Trybunałowi przy win-
 nym z mieysca mego według zwyczaju powita-
 niu oddawšy weneracyą; protestuię się o ostro-
 żność moię w samey moiey propozycyi słowach,
 gdzie nie powiedział iáko Sędziemu, dopieroż
 nie powiedziałem iáko temu sądowi, ále generalnie
 rzekłem, iáko každemu Chrześciańskiemu czło-
 wiewowi swoiey potrzeba BOGU dochować przy-
 śięgi. Więć zá te wszystkie wasze Pánstwo tytu-
 ły y godności, które Pánegirycznym zostawieę
 piorom, iá moim Káznodzieyskim stylem, przez
 to pierwsze przyśięgi słowo Ia, nic nierozumiem,
 tylko iá człowiek, iá stworzenie Boże, ia poddany
 w Bogu, iá proch nikczemny: *loquor ad Dominum*

cum sim pulvis & cinis, iá nędzny wzywam ná
świadećtwo BOGA y BOGU przysięgam.

Z tych zaś samych słów BOGU przysięgam,
ktokolwiek zważyć zechce, czyli niewydaie się o-
czywiście każdego przysięgającego obligacyá czło-
wieka, áby swoiey dochował przysięgi y strzegł
się krzywoprzysięstwa. Coż bowiem iest przysię-
ga? tylko, *est tacita vel expressa DEI, tanquã pri-
ma & infallibilis Veritatis in testem alicuius-rei in-
vocatio*: iest potajemne lub wyraźne BOGA iako
pierwszey y nieomyłney Prawdy ná świadka iá-
kiey rzeczy wezwanie. Jáko Euzebius dáie iey
te definicyá. A święty Tomasz 2. 2. mowi: *Iu-
ramentum consistit in eo, quod iurans, quantum est
in se cupiat ac velit DEVM id, quod jurat testari,
sive in hac sive in altera vita, tanquam quod ab ipso
sit cognitum ac verum*: przysięgá zawiślá ná tym,
że przysięgájący chce, áżeby BOG rzeczy tey ná
którą przysięgá (iákizkolwiek iest) był świadkiem
czyli to w doczesnym, czyli w przyszłym zyciu,
y że to BOGU wiadomo. Przysięgá zaś roźnie
się dzieli: álbo *iuramentum contestatorium*, álbo *im-
precatorium*. *Iuramentum contestatorium* przysięga
świadcząca, kiedy kto, tak naprzykład Imie Boskie
wzywa: BOG świadek, iak BOGA kocham, iak
mi BOG miły &c. *Iuramentum imprecatorium* ná-
pry-

Euzeb.
l. 3. c.
2. t. 2.
S. Tho.
2. 2. q.
89. n. 1.

przykład takie: niech mię BOG skarze, niech, &c. *Iuramentum assertoriū* przyznawaiące, iest o rzeczach przeszłych, albo przyszłych. *Iuramentū præmissorū* iest o rzeczach przyszłych. *Iuramentum temerarium* lekomyślne, iest bez żądney potrzeby przysięga. *Iuramentum impium* bezbożne, iest ná rzecz niegodziwą przysięga. *Perjurium* krzywoprzysięstwo, iest do utwierdzenia fałszywey rzeczy albo przeszley, albo teraznieyszey, albo przyszley wezwanie Imienia Bożego. Stopnie są trzy Przysięgi. Pierwszy, sama słowna przysięga, iako BOG widzi, iak BOG prawdziwy. Drugi stopień, z powierzchownym ciała znakiem, iako, kto klęcząc przysięga, pалеc na palec zakłada, Ewangelij lub krzyża, lub własnych pierśi, lub Ołtarza palcami się dotyka. Trzeci stopień Przysięgi, kiedy kto y przekleństwa przydaie ná duszę, ná sumnienie, ná zbawienie swoje, na dobra doczesne.

Przysięgać gdzie tego prawdziwa obligacya y sumienna nayduie się potrzeba, iako to wiarę Mażeńską, wierność ku Pánu w swojej funkcyi, sprawiedliwość w sądzeniu, prawdę przez Dekret lub zwierchność nakazaną poprzysiądz, nie iest grzech, ale tylko obligacya sumnienia, aby była prawdziwa przysięga. O takich mowi Ewan-

geliá: c. 5. *Matt: reddes autem Domino juramenta tua*, zysćisz się BOGU w przyśięgach twoich. Toż samo *Ier: 4. & jurabis, vivit Dominus in veritate, in iudicio, & in iustitia*: możesz przyśiądz w potrzebie, żyje BOG, byleby to było w prawdzie, byleby to było w sądzie, lub z Iuryzdykcyi nákazano, byleby to było sprawiedliwie. Atoli prawdę rzekłszy, nikt się z dobrych y podćiwych Chrześcianow do takiej rwac niepowinién przyśięgi; táka przyśięga nigdy niezwykła u podćiwych ludzi inaczey się trafiać, tylko zá rozkazem y przymużeniem zwierzchności lub sądu. Oto poganin Plutarch *in Problematibus* szczerze wyznaie: *iuramentum homini libero tormento est*, Przysięga wolnemu człowiekowi iest wielkim katołstwem. Y drugi Pogański Filozof *Epićtetus in Enchiridio* radzi: *Iuramentum omnino deprecare siquidem fieri potest, minus, saltem quo ad eum potest*. Coż dopiero my Chrześcianie powinniśmy mieć zá wstyd, boiażń y renitencyą od przyśięgi. Aleć iá tu nieznośzę náznaczonych od Prawá y zwierzchności przyśięg, day Boże, áby ich tylko mniey było, áby niebyło tak wiele do krzywoprzyśięstw okázyi, boć iáko mowi pobożny Kassyan: *pejerare non novit, qui jurare non novit, si à jurando desistitur, perjurium*:

Cass.
lib. 10.
c. 21.

*non sequetur, tutius est causam non prestare peccatis ;
quam occasione prestita remanere infontem.*

Cáły zaś tu moy dyskurs iest; nayprzod ze-
by strzedz się złych y lekkomyślnych przyśiąg, po-
wtore, żeby w potrzebie (sprawiedliwie przyśiągszy
strzedz się całymi krzywoprzyśięstwá síłami.

Co do pierwszego, żeby unikać nieszczęśliwe-
go y bezbożnego przyśięgania się zwyczajui, czyż
niedosyć tá iedna konfyderacya, że to iest ciężki
grzech przeciw Majestatowi y Dostoieństwu Boskie-
mu. Słyszeliśmy z definicyi przyśięgi, że przyśięga
iust wzywanie BOGA ná świadećtwo: niewiesz że to
ciężka obraza Boża nadaremnie w dyskursach, w
lada fraszkach, y bagatelach ze złego nie chrześci-
áńskiego náłogu wzywać W. BOGA Imię. Ato
BOG sam dzieśięćioro národowi ludzkiemu opi-
sawszy Przykazania, 8. posledníysze; iako, czciy
Oyca y Matkę, niekradny, niezabiiay &c. ná sa-
mego ludzkiego národu pożytek ustanowił Prawa,
dwa tylko pierwsze z tych 10. Prawa dla Boskie-
go swego postanowił Honoru. Pierwsze, żeby-
my bogow inszych nieczćili y prawdziwego nie-
zapierali się BOGA. Drugie *Exod. 20. v. 7. Non
assumes Nomen Domini DET cui in vanū*, niebędziesz
wzywał Imienia Pana BOGA nadaremnie: iákoby
po grzechu bałwochwaltwa y zaparcia się BOGA,
ten.

ten był grzech naywiększy, drugi zaraz w liczbie grzechow, y iednakowo prawie z bałwochwalstwem ná honor Boski biący, daremne Imienia B. wzywanie. Ato czemu? *si enim* mowi: Chryzostom święty, *hominis ingenui & aliqua dignitate muniti in publico nõ audimus de rebus majorib9, multominus de frivolis testimonium postulare, quanta erit irreverentia DEVM Caelorum Regem, Angelorũ Dominum, in testem ejusmodi rerum invocare:* iezeli bowiem człowieka iakiego godnego rozumem y honorem dystryngowanego nieśmiemy publicznie w rzeczach znacznych, iakoż dopiero w bagatelach zá świadka prośić, iakaż tu irrewerencya BOGU Panu Nieba y ziemi w częstey Imienia iego usurpacyi. Co to iest u nas mowić ludzi, świadczę się Jgmćią, dopieroż iezeli w bagateli, dopieroż iezeli w fałszywey rzeczy, iak się godni oto gniewają ludzie, kiedy kto w bagatelach dopieroż w fałszywych relacyach niemi świadczyć się waży. A což BOG niekonczoney Godności niema się urażać, kiedy nędzne stworzenia ustawicznie Świętym lego szarzamy Imieniem, ustawicznie go ná świadectwo, często w bagatelach, często w fałszach wzywamy. Toć to iest ná co się u Izaiásza żali: *jugiter Nomẽ meum blasphematur tota die,* blaśfemują ustawicznie od rana, do wieczora Imieniowi mojemu,

S.
Chryf.
hom. 4.
ad ba-
ptista-
nos.

1/a. 25.
v. 5.

iemu ludzcie. Strażne owe słowa : iak BOG ná Niebie, iak często lekkomyś'nie mowiemy, jużby cale BOGA niebyło ná Niebie, ták go wiele razy lekkomyślność nasza ściąga y strąca z Nieba, iak bowiem wiele razy z nálogu y niepewnych y czasem w nieprawdziwych rzeczach nieostrożni ludzie mawiaią te słowa: iak BOG ná Niebie; to kiedy ty czy z umyślu, czy z nieostrożności prawdy nie-mowisz, iuż u ciebie BOGA niemasz ná Niebie. BOG świadek, BOGU przyśięgam, przed Bogiem stoię; strażne, kto ie zważy te słowa; BOG świadek bagateli, BOG świadek nitoniowo rzeczy, BOG świadek kłamstwa, BOG świadek obmowy, BOG świadek fałszywego świadectwa. Iak Boga kocham, iak mi BOG miły, iak się BOGA boię nie-mowisz często prawdy, á te słowa ná potwierdzenie mowisz, znak y proba oczywista, że BOGA niekochasz, że ci BOG niemiły, że się BOGA nie-boisz. Sprawiedliwy BOG mowi: *Nomen meum blasphematur tota die*, Imięniowi mojemu od rana do wieczora złorzeczą. Możesz byđz większy kontempt Imienia Boskiego, możesz byđz większa BOGA obraza, iako tá niegodziwa do próżney rzeczy Imienia uzurpacya.

Lecz procz tey ciezkiej Boskiego Imienia obrazy, która sama chrześcian od tego bezzakonnego

nego przyśięgania utrzymać powinna zwyczajui, zważmy ieszcze krodko, iako tenże nałog nam samym wiecznie y docześnie szkodzi: szkodzi wiecznie, bo ta wzgarda Imienia Bożego zemstę wieczną ná naszą zaciąga duszę. Z kąd Pan BOG Deut: 5. przestrzega: *non usurpabis Nomen Domini Dei tui frustra, quia nõ erit impunitus qui superre wana Nomen ejus assumpserit.* Toż iamo Eccl: 3. *Nominatio DEI non sit assidua in ore tuo, & Nominibus Sanctorũ nõ admisscearis quoniã nõ eris immunis ab eis:* wzywianie próżne BOGA niech niebędzie ustawiczne w ustach twoich, miey rewerencyã Imion SS. bo niebędziesz bez kary; nieprzełataie y przez Ezechiela grozić: *Iuramentum quod spreuit ponam super caput ejus,* wzgardę przez usta wieczne przyśięgi Imienia mego, zwałę ná głowę iego; to jest iako S. Bernard tłumaczy: *puniuntur perjuri, punitione capitali aeterna, iuramentum quod spreuit ponã super caput ejus; scilicet caput ejus in hora mortis pro perjurijs supplicijs damnabo aeternis.* Y takieto ten ledaiaki nałog ma nad nami wziąć gorę, że y ná własney duszy stratę, ná potępienie wieczne dbać niebędziemy, ábyśmy tylko naszej lekkomyślności y złemu zwyczajowi ustawicznemi dogodzili przyśięgami.

Eccl. 3.
v. 9.

Ezech.
o. 17.

S. Ber.
ser. 45.
art. 3.
s. 3.

A kogo obraza Bozia, y swoia wieczna zguba niety-

nietyka, niechay go doczelne kary BOZE przy-
 naymniey reflektuią cokolwiek : karze BOG y ná
 doczesnych dobrach, ná zdrowiu, na gospodarstwie,
 ná honorze, na potomkach tych, ktorzy lekko-
 myślnie z nálogu przysięgać zwykli : zkađ ostrze-
 ga Ekklezyastyk Pańki: *Iurationi non affvescat os* Ecc. 3.
tuum, multi enim casus in illa: vir multum jurans
implebitur iniquitate, & non discedet plaga à Domo
illius. Masz każdy partykularny swoy dom,
 prywatne swoje interessa, widzisz często niebłogo-
 sławieństwo Boskie, w wielu rzeczach, z tąd to po-
 chodzi, bo, *à viri multum jurantis domo non disce-*
det plaga. A ieżeli czym, w tym życiu BOG ka-
 rze lekkomyślnie z nálogu przysięgaiących, to ich
 karze tym, ze gubią honor y dobrą u ludzi o so-
 bie opinią. Boć to pewna ze: *qui Deum testem in-*
wocat, ostendit se minus dignum esse cui injurato cre-
datur, kto BOGA na świadectwo wzywa pokazu-
 ie się mnieygodnym, ażeby mu wierzano. Z tądci Mat. 1
 kiedy Piotr spytany drugi raz, ieżeli był z Chrystu- 26. v.
 sowych Uczniow: *iterum iuravit cum juramento;* na 27.
 co Bazyli S, tak mowi: *cum juramento negavit ite-*
rum, nec tamen impetravit fidem, nam iterum urgetur S. Basil.
were tu ex illis es. Minus creditur hominibus, qui ju- in Psal.
rant frequentius. A uczony Weloso dodaie: *turpe* 14.
est se se ut fide indignum accusare, & ad juramentum Weloso
confugere. inlud. c.

E

Do-

I. par.
18.

Dotąd więc dałem reflexye przeciw nieszcze-
śliwemu przyśiąg codziennych nałogowi, y na-
mieniłem iak wielka w takowych przyśięgach znay-
duie się obraza Imienia Boskiego, iak pewna y o-
czywista strata duszy, iak nieuchybne w doczesnych
rzeczach niebłogosławieństwo Boskie, iaka chańba
y sromota człowieka tego, który przez częste przy-
sięgi cale wiarę u ludzi podciwych y sumien-
nych traci, co Pogański Filozof Cicero, w krotkich
ale prawie Chrześciańskim sentymentem zamknął
słowach: *Perjurij pena Divina exitiū humana dedecus.*

Cic. l. 2.
de legi-
bus c. 9.

Mowmy zatym cokolwiek o dochowaniu takich
przyśiąg, ktore z powinności z rozkazu zwierzchno-
ści lub Prawa czyniemy. Co to iest, co to iest
mowię krzywoprzyśięstwo. Przedziwnym iakiem-
si sposobem *Lew: 19.* BOG go chciał wyrazić
gdy mowi: *non periurabis in Nomine meo, nec pollues
Nomen DEI tui:* niebędziesz krzywoprzyśięgał
na Imię moje, y kalać, błocić Imienia moie-
go niebędziesz. Nic człowiekowi cięższego iako
kiedy kto obmowami y kalumniami, złym, y plu-
gawym iezykiem Imię iego przed ludźmi ka'ła, bo
zakał Imienia u ludzi podciwych iest y nad samą
śmierć cięższy; niemógł tedy Prawodawca urazy
ktorą od krzywoprzyśięzcow odbiera BOG żywiey
y czuyniey wyrazić, iako kiedy mowi, że krzy-

woprzyśięczy *polluunt Nomen ejus* kalaią szpecą
 święte y Wielkie Imię BOGA Naszego, ponieważ
 wezwawszy Imienia Jego do krzywoprzyśięstwa
 swego coż innego rzeczą samą robią, tylko że
 BOGA za nieprawdy, oszukania, y kłamstwa ich
 świadka publicznie wzywają, możeż bydź co prze-
 ciwnieyszego wielkiemu Bożkiemu Majestatowi,
 oney Istotney Mądrości y Prawdzie? grzech to
 jest nad zamiar, nad pojęcie ludzkie, grzech to jest,
 który naygorszego na świecie człeka, naygorsze,
 nayzłostliwize, aże y według ludzi rzekę naynie-
 podciwize pokazuje sumnienie. Ow Ezau Kato-
 licy, o którym sam BOG mowi: *Ezau odio habui*
 nienawidziałem Ezaua, ow mowi. Ezau, tylko lek-
 komyślnie: *juravit Fratri & vendidit primogeniturā*,
 przyśiągł Bratu y sprzedał pierworodztwo, patrzay-
 ciesz chociaż to tak zły y BOGU niemiły czło-
 wiek, a przecię przewieść tego na sobie niemogł,
 żeby raz ustąpione z przyśięgą starszeństwa pra-
 wo, miał nazad odebrać, żeby się od przyśięgi
 chciał cofnąć: *cum jurasset Ezau, noluit perjurię in-*
currere notam, etiam damno suo à juramento recede-
re noluit. Owoż to mowić, że to musi bydź
 złość nad złościami ludzkiemi, krzywoprzyśięstw,
 na ktore y ow zły od BOGA nielubiony Ezau od-
 wazyć się niemogł. A jeżeli on *odio habitus* nie-

Gen-35

nawidzony od BOGA, iakże proszę będą BOGU
 krzywoprzyśięscy mili! ci ktorzy Wszechmocno-
 ścią, Mądrością, Prawdą, Majestatem y Sprawie-
 dliwością Boską krzywoprzyśięgaiąc gardzą: *qui
 enim contemnit juramentum, illum despicit per quem
 iuravit, illi q. facit injuriam*, mowi Hieronim S.
 Miłyż BOZE Pogańskich swoich Bogow Imio-
 na w iakim starożytni Poganie respekcie mieli, że
 kiedy Kartaginczykowie zbili woysko Rzymskie w
 Afryce, y wzięli w niewolę *Marcum Attilium Re-
 gulum* Wodza ich z kilkunastą tysięcy ludzi, chcąc
 zedrzyć z Rzymian znaczną ná wykupno tych lu-
 dzi summę; posłali Attyliusza do Senatu Rzym-
 skiego o kwotę pieniędzy, ale Attyliusz musiał im
 wprzod przyśiądz, że się do nich czy sprawiwszy,
 czy niesprawiwszy powroci. Attyliusz w Senacie
 nietylko o summę na wykupno niemowił, ale y
 owzem perfwadował Rzymowi, aby na karę za
 gnuśność y podłość przegranego woyska zosta-
 wili wszystkich w Kartainiskiey niewoli, aby y
 zgnili, iako podli ludzie w nieprzyacielskich kay-
 danach. Po takiey perfwazyi czego się mógł od
 Kartainczykow spodziewać? pamiętny iednak ná
 swoię przyśięgę zapłakanemi oczyma pozegnawszy
 Senat wrocił się do Kartainy, gdzie grubianie Kar-
 tainczykowie kości w nim wszystkie pogruchota-
 wszy,

S. Hier.
 c. 17.
 lib. 5. in
 Exech.

wszy, okrutną go stracili śmiercią. Saguntuni wierność przysięgszy Rzymianom, aby byli poprzyjęzoney na Bogow Imię nieodmienili wiary, kiedy iuz Annibal prawie iak dobył Miaſta, kilkanaście tyſięcy pozostałych ludzi daney Rzymianom niechęc odmieniać wiary z całymi fortunami ſwemi y dziećmi, na ſtos ſię ognia, w poſzrod Miaſta rzucili. My w przysięgach naſzych Chreſćianie, Katolicy, na prawdziwego Nieba y ziemie przysięgaiąc BOGA, lubo nam o nic w życiu nieidzie, lubo ſtosow ognia przed oczyma niemamy, tak ſię łatwo na złomanie przysięgi, dla bagateli iakiey odważać możemy.

Kończę. Albo tedy cale ſtrzeźmy ſię przysięg y wykorzeniaemy z nas zły y bezbożny przysięgania nałog: *laborare debetis & conſligere adverſus conſuetudinem veſtram malam, malam, malam, valde malā & tollere iurationem ab oribus veſtris*: ſprzećiwiać ſię macie złemu nałogowi przysięgania ſię złemu, złemu, bardzo złemu y znieść przysięgę z uſt waſzych, przestrzega Auguſtyn ſwięty. Ponieważ *ſi vis eſſe longe à perjurio, jurare noli, falſa iuratio exitioſa eſt, vera iuratio periculoſa eſt, nulla iuratio ſecura eſt*: mowi tenże Auguſtyn ſwięty, Lepiej nieprzyſięgać, a kto ſię widzi w tym nałogu nieſzczęśliwym, niechay ſię niewſtydzi, chociaż

S. Aug.
Ser. II.
de De-
coll. S.
Ioan. B.

Idem.
Ser.
28. de
Verbis
B. Iaco-
bi,

Svidas
c. 50.
apud
Drex.

ciaż y mądrych w tym naśladować Pogan, o ktor-
 ych mowi Svidas: *Prisci adeo parcebant Dijs suis,*
ut ne per eos jurarent, saepe dicerent: per hanc rugosam
pellem meam, per hanc aridā arborem, per hos fores
per hunc gladium, sceptrum aut telum testor. Nie-
 chaj odmieni wzywania daremnego Imienia Bo-
 skiego zwyczaj, na iaką infzā, niewinnā formu-
 lę: naprzykład prawdziwie mowię, rzetelnie mo-
 wię, tak iest w rzeczy samey, á naywiększa przy-
 sięga podciwym to słowem mowię: *pellamus ex*
animo hunc jurandi modum, perswadiue Chryzo-
 stom Święty. Albo tedy mowię, cale y potoc-
 znych y wymuszonych, strzezmy się przyściąg,
 albo kiedy do ich uczynienia obligowani iezdeś-
 my, pamiętaymy na to, co Bernard Święty mo-
 wi: *quid horribilius est, quam digitos super sacra*
Evangelia imponere, omnia sua in potestate diaboli po-
nere, scilicet animā corp⁹ & omnē substantiā nā qui per-
jurus est, horum omnium quasi homagium diabolo
facit. Pamiętaymy na to: *Non assumes No-*
men Domini DEI Tui in vanum, pamiętaymy na
 ciężką obrazę BOGA, na pewną stratę duszy, na
 kary, y niebłogosławieństwa BOSKIE, w docze-
 snych rzeczach, na infamię, y u ludzi do krzy-
 woprzyśięstwa przywiązanā, pamiętaymy na osta-
 tek, na straszną Pawła Świętego przestrogę: *nolite*
errare

S. Ber.
Ser. 45.
Art. 12.
c. 2.

ad Gal.
c. 5. v.
7.

errare DEVS non irridetur, niebłądźcie w opiniach waszych, że to łatwoprzyśiądz, choć się też nie-
 dochowa przyśięgi: *DEVS non irridetur*, nieda
 BOG, niedopuszczi BOG z wielkiego swego urą-
 gac się Imienia: a gdy nasze Chrześciańskie na
 Chrzcie świętym, Małżeńskie, Zakonne, Kapłań-
 skie, Senatorskie, Sędzkie, Ziemskie, Skarbowe,
 y wszystkie, ktore czyniemy wiernie dochowamy
 przyśięgi, na ten czas do niego z ufnością westchnąc
 możemy: *DEVS in Nomine Tuo saluum me fac*,
 Panie zbaw mię na Imię Twoje, ktoregom nigdy
 nadaremnie nie wzywał, co day Boże. Amen.

KAZANIE. IV.

Na Niedzielę Święteczną.

*Ille vos docebit omnia, & suggeret
 vobis omnia. Joan. 14.*

Aczawszy Kazań moich materyą, fun-
 dowaną na kilku Sędzkiej Przyśięgi
 Artykułach, idę do dalszych teyże
 Przyśięgi Punktow lubo nie według
 porządku takiego, iakim te punkta *in formula jura-*

men-

S. Chr:
hom-26.
ad pop.

✠(40)✠

menti ułożone są, *Et si enim* mówię do Was z Chry-
zostomem Świętym Chrześciance *heri Et nudius ter-
tius, de hac vobis sum locutus materia neq̄, tamen ho-
die desistam, neq̄, cras, neq̄, postidie eadem persvade-
re; Et quid dico crastinam tertiam diem? donec vos
correctos videam, non absistam a temerarijs debortari
juramentis;* chociażem niedawno o tey Wam mo-
wił materyi, iednakże ani dzisiay, ani iutro, ani po-
zaiutrz tegoż perswadować nieprzeftanę, y co mo-
wię drugiego albo trzeciego dnia, poty, poki popra-
wy niezobaczę, nieprzeftanę od lekkomyślney Was
odzwyczaiać przysięgi. A com w przelżłym uczy-
nił Kazaniu, zem generalnie o strzeżeniu się lekko-
myślnych przysięg, y o dochowaniu uczynioney
Bogu przysięgi mówił, to w przyszłych y teraznię-
szym w szczegulności mówić będę Kazaniu. A kie-
dy uważam dzisieyfzey Ewangeli Świętey słowa:
ille vos docebit omnia Et suggeret vobis omnia, Duch
Święty Was uczyć będzie, BOG Wam wszystko do
serca poda: zdaemi się że z juramentu formuły nie
mogę wziąć sposobniey przy tych Ewangelicznych
słowach, iako ten na uwagę Przysięgi Artykuł: *W
Sądzeniu samego BOGA y we wszytkim sumnienia me-
go rozsądku będę naśladował y słuchał.* Coż to bo-
wiem inszego iest słuchać w Sądzeniu Samego BO-
GA y sumnienia, tylko słuchac w Sądzeniu oświe-
cenia

cenia, nauki y instynktu samego DUCHA Przenay-
 świętszego, słuchać mowię tego czego on sumnie-
 nia y rozumu naszego uczy. Więc niebawiąc o tym
 na teraznieyszym mowię będę Kazaniu, iako sugge-
 styi y instynktu Boskiego Sędzia słuchać powinien,
 y tak sądzić iak mu Duch Przenays: do sumnienia
 inspirowie. O tym *Ad M. D. G.*

Mowmy nayprzod, iako to nieuchybna y niedy-
 spensowana nigdy powinność Sędziow, słuchać w
 Sentencyach Boskiego Ducha Przenayświętszego in-
 stynktu; powiemy potym iakim sposobem w rzeczy
 samey tę przysięgi obligacyą do skutku przywozić
 potrzeba.

Powinność tedy nayprzod Sędziow iest, słuchać
 we wszyltkim według przysięgi samego BOGA:
qui docet omnia, qui suggerit omnia. Bo coż to iest
 innego Sędzia tylko między ludzmi Namieśnik Bo-
 ski. BOG ieden z istoty, Majestatu y mocy iest pra-
 wdziwy Sędzia, ludzie zaś na Sędzkich zasiadający
 krzesłach, mieysce niby w sądzeniu zastępują Bo-
 skie y Boską nad ludzmi reprezentują powagę, na
 ktorey głębsze w serce wpoienie prawdy, imagi-
 nujemy sobie proszę z Dawidem *Psal: 8 i Elóchim*
 albo iak właśnie z Hebrayckiego interpretują: *Deus*
Iudex stetit in Synagoga Deorum, in medio autem De-
os dijudicat. Bog Sędzia stanął w zgromadzeniu

*Pf. 81.
 vi. 1.*

F

Bo

Bogow w Sadowey, w Trybunalskiej Jzbie y tych
 Bogow w pośrodku nich sądzi: *Iudeorum Prin-*
cipes tłomaczy Teodoretus: Deos ut pote, quibus ju-
dicandi officium commissum erat, nominavit; quoniam
Deus vere Iudex est & hominibus judicandi officium
commissum est, propterea Iudices Dij nuncupati sunt
tanquam Dei Iudicis presentantes personam; ponie-
 waż BOG Sędzia prawdziwy jest y ludziom sądze-
 nia Urząd zdany, toć Sędziowie Bogami nazwać się
 mogą, iakoby w sądach BOGA Sędziego Sprawie-
 dliwego reprezentujący osobę. Na te zaś słowa:
in medio Deos dijudicat. mowi daley: *multum prodes-*
set Iudicibus, si serio cogitarent in conspectu summi Iu-
dicis omnes judicari causas. DEV S semper assistit pre-
sens invisibili Majestate, in conspectu judicum, dum
causas populi judicant; Znacznie by się rektyfikowali
 Sędziowie, gdyby pilnie zważali że w obecności Sę-
 dziego Boga wszystkie sądzą sprawy. BOG w Ma-
 jestacie nieograniczonym przytomny Sędziom, gdy
 ludzkie Sądzą sprawy. Co ponieważ tak jest, że
 Sędziowie są na miejscu Boskim, że BOG przyto-
 mny jest y Naywyższy Sędzia, czyż nieśluszna, czyż
 nie spráwiedliwa, czyż nie powinna rzecz jest na
 pierwszego Boga Sędziego asystującego w pośrodku
 Sądu, zapatrywać się we wszystkim, Bog przy-
 tomny indukowaną sprawę, inaczej u siebie sądzi,
 coż.

coż to jest, kiedyby ją przeciw Sądowi Boskiemu
 inaczej Sędziowie sądzili: *Videte quid faciatis na-*
pomina Bog sam, videte quid faciatis, non enim ho-
minis exercetis Iudicium sed Domini, & quodcunq;
judicaveritis, in vos redundabit. Sit timor Domini
vobiscum, & cum diligentia cuncta facite, non est enī
apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec persona-
rum acceptio nec cupido munerum; Wiedźcie co czy-
 nicie, nie ludzi, ale samego Boga reprezentuiecie
 sąd y powagę, cokolwiek y iakkolwiek osądzicie
 Naywyższy Sędzia zleie to na wasze głowy. Niech
 będzie mowi BOG boiaźń BOZA z wami, czynicie
 wszystko z pilnością, czynicie wszystko tak, iakby
 Bog Sam wam dyktował Sentencyą, u ktorego nie-
 sprawiedliwości niemasz, ani osob akceptacyi, ani
 żądy prezentow y darow. Naśladować potrzeba
 Sędziom Sprawiedliwego Sędziego Moyzesa, kto-
 ry o pacyentach do niego się zbiegających y spra-
 wiedliwości szukających mówiąc, tak mowi: *Ve-*
nit ad me populus querens Sententiam Dei: przycho-
 dzi do mnie lud szukając Sentencyi y dekretu Bo-
 skiego u mnie. Nie mowi *querens sententiam meā*
 szukający lud zdania y sentencyi moiey, ale *Sen-*
tentiam Dei, szukający sentencyi Boskiey, bo wi-
 dział Moyesz że nie swoją ale Boską powagę y
 mocą był Sędzią, na co Lippománus indukuje ni-

2. Paro.
19.v.6.

20
66

by mówiącego Moyżelza: *juxta legem Dei & di-*
ctamen Divinissimū Spiritus judico populū, & lites com-
pono, non vero juxta meos affectus: według prawa
 Bożego, y według natchnienia y instynktu Ducha
 Przenayś: lud sądzą y kontrowersye uspokajam, nie
 według ludzkich moich affektow. Jakoż tedy ten,
 który wierzy Chrystusowym słowom do Sędziego
 Piłata powiedzianym: *non haberes in me potestatem,*
nisi tibi datum esset desuper, że mówię moc Sędziego
 moc mu iest od samego powierzona Boga; iako mo-
 wię ten w sądzeniu od Boskiej inspiracyi od Boskie-
 go natchnienia, od Boskiej może odpisać się woli,
 y dać Sentencyą przeciwko tego zdaniu, którego re-
 prezentuie osobę. A to y Chrystus sam, który (gdy
 go iak człowieka uważamy) Naywyższym iest po-
 stanowiony na świecie Sędzią: *Index vivorum &*
mortuorum, ktoremu *data est omnis potestas in Celo*
& in terra, wie iednak iak człowiek kto mu dał tę
 nad ludźmi moc Sędzką, przeto mówi *non possum à*
me facere quidquam non quero voluntatem meam, na
 ktore mówi Ambroży S. słowa: *Audi quid verus*
judex asserat: non quero voluntatem meam, hoc est ho-
minis, que vel odio dirigit, vel studio intenditur, vel
gratia inflectitur, vel aliorum judicio depravatur, scri-
ptum est enim: omnis homo mendax, sed voluntatem
inquit: quero ejus qui me misit hoc est Divine cogniti-
 onis

S. Amb.
 in Psal.
 118.

onis formam veni docere, ut in iudicando magis cordi sit veritatis custodia, quam obedientia voluntatis. Słuchay Katoliku co sprawiedliwy Sędzia mowi: nie szukam woli moiey to iest ludzkiey, ktora albo nie nawiścią się uwodzi, albo łaską ułagodzi, albo złym innych sądem zgorzzyć się może, ale szukam woli tego ktory mię posłał, to iest postanowił Sędzią: że bym według prawdy, nie według moich chęci y zdania sądził. A zatym więcej do tego nieprzytaczając motiva y przyczyny, dosyć na tey iedney, niechay nam będzie konlyderacyi, że uważając iż Sędziowie Boskie trzymają mieysce, od Boga naznaczeni są, Bog im swoiey powierza mocy, Bog się między niemi na ich sądach znayduie, abyśmy wnieśli sobie, toć powinność każdego Sędziego iest według opisanego prawa, y przysięgi słuchac we wszystkim samego Boga, posłusznym bydź w dawaniu sentencyi instynktom y inspiracyom tego, ktorego moc, ktorego osobę, ktorego reprezentują Majeśćat.

Jakim to zaś sposobem w rzeczy samey wypełnić y przyprowadzić do skutku mowmy o tym krotko w drugiey mego części Kazania.

Przysięga Sędzka według prawa spisana tak mowi: *w sądzeniu samego Boga y we wszystkim sumnieniu mego rozsadku, będę naśladował y słuchał.* Więc samo

samo to dykurs moy oświeca prawo. Coż to jest
 bowiem inzego, wśładzeniu samego BOGA, tylko
 słuchać we wśzyffkim własnego sumnienia rozsądku
 Nie mowi do nas Pan Bog takimi słowami, żeby-
 śmy uszami naszymi cielesnemi y słuchem dyklyn-
 gwować mogli, ale mowi Boskim śichym swoim
 sposobem do sumnienia y serca naszego, sumnieniu
 naszemu dyktuje, co robić, czego się strzedz mamy.
 Do kaźdey duszy pod figurą owey Oblubienicy Pań-
 skiey *Cant: 5.* kołace ze tak rzekę z Pismem Świę-
 tym przytomny Bog. *Ego sto ad ostium & pulso* Ja
 stoię u drzwi mowi sam Pan Bog y kołace: *pulsat*
Dominus quando corda ad benefaciendum instigat mo-
 wi S. Just. Kołace Pan Bog do serca, do sumnie-
 nia, kiedy sercu y sumnieniu do dobrze czynienia
 swoje daie instynkta. Prawo sweie Bog napisał na
 sercach y sumnieniach naszych, iako to wyśpiewuie
 Dawid o sprawiedliwym człowieku: *lex Dei ejus in*
corde ipsius. Prawo Boskie ma na sercu, na sumnie-
 niu wryte, więc rzetelnie mowiąc nic inzego nie
 jest słuchać BOGA, tylko słuchać dyktamen, napo-
 minania własnego sumnienia. Toć bowiem jest ię-
 zyk Boski do ludzi. Co to zaś jest sumnienie samo:
Conscientiam nihil esse arbitror (mowi S. Lau: Just:)
quam rationis judicium, sumnienie w nas nic inzego
 nie jest, tylko rozumu naszego rozsądek. Rozsądek
 mo-

Ps. 26.

S. Lau.
 Just. in
 Festo S.
 Marci.

mowię ten, ktorym wiemy co rzecz dobra, co rzecz
 zła, co według prawa, co przeciw prawu Boskiemu,
 co szkodzi, co pomaga duszy, co sprawiedliwego,
 co niesprawiedliwego jest. Rozsądek mowię ten kto-
 rym umiemy *reprobare malum & eligere bonum, de-
 clinare à malo & facere bonum*, poznawać y strzedz się
 złego, poznawać y obierać dobre. Toć to jest świa-
 tło o ktorym Psalmista: *Signatum est super nos lumen
 Vultus Tui Domine*: Wpoione y wlepione jest w nas
 światło Twoie Panie, to jest dałeś nam Panie tyle
 wrodzonego światła, oświeciłeś tyle rozumu nasze,
 że rozeznać złe od dobrego możemy, y to to jest su-
 mnienie rozum oświecony od Boga. Więc Boga
 słuchać jest sumnienia słuchać, sumnienia słuchać,
 jest rozsądku rozumu słuchać. A zatym wczym Bo-
 ga słuchać Sędziowie mają, *Conscientia quid faci-
 endum sit demonstrat*, mowi Hugo Kardynał: sumnie-
 nie co mają czynić pokazuje im, sumnienie y ro-
 zum ich naucza ich woli y zdania Boskiego: *suffici-
 entem habemus magistrum conscientiam* według sen-
 tymentu Świętego Chryzostoma: dobry y dostate-
 czny Magister woli Bożej jest własne sumnienie.
 Toz sumnienie nazywa Xięga S. Wincenty Ferre-
 ryusz: *Conscientia est hominis liber, liber conscientia
 in die iudicij aperiendus est*: Sumnienie najlepsza y
 najmędrsza Xięga jest, tę Księgę otworzyć trzeba.

S. Chry-
 som. 24.
 in Gene.

S. Vinc.
 Fer. D.
 1. infra
 O & d. c.

S. Gr.
Nanzio.
Ora. 26

Pf. 94.

...
...
...

Mart.
9.

Theod.
7. 102.

y mieć ją przed oczami otwartą zawsze z niey powinien wyczytać Sędzia iaką ma dawać Sentencyą; A naywłasniey do moiego dyskursu S. Grzegorz Nazyánzeński nazywa sumnienie: *conscientia domesticum est & verum tribunal*, sumnienie domowym y wewnętrznym jest y prawdziwym Trybunałem. Przykuchaycie się tedy pilnie J. W. Sędziowie co ten własnego waszego sumnienia Trybunał za zdania jest, iaką w iakiey sprawie daie sentencyą, iaki feruie dekret, a na ten czas gdy według przyięgi sumnienia słuchać Boga samego słuchać y naśladować będziecie. Więć *hodie si vocē ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*, dziś iutro, w każdy dzień w każdej sprawie, kiedy Głos Boski Wam przez sumnienie wasze dyktuiący usłyszycie, niegodzi się zagłuszać sumnienia głosu. Lepiey teraz co dyktuie sumnienie słuchać niżeli co potym toż samo sumnienie przez całe życie y w godzinę śmierci zarzucać na oczy będzie, boć to pewna, że *vermis eorum non morietur* robak ten w sumnieniu, który gryzie zawsze o niesprawiedliwość popełnioną, nieumiera nigdy. Jako każdy grzech, tak osobliwie niesprawiedliwość stawa zawsze na oczy według owego: *peccatum meum contra me, est semper*, na co B: Teodoretus mowi: *conscientie iudicium inevitabile est, refricat enim memoriam sceleris, ante 20. & plures An-*

nos admissa

A wyrażniey ieszce Izydor S. co każdy

S. Flid.
l. 2. c.
26.

z nas mocno wbić sobie powinien y wlerce y w pa-
mieć: *quamvis humana judicia subterfugiat omnis,*
qui injuste agit, iudicium tamen suae conscientiae effu-
gere non potest. A zatym lepiej iakom powiedział,
teraz słuchać dyktującego sumnienia, niżeli potym
popelnioney niesprawiedliwości grzech wyrzucają-
cego przez całe życie y na wieki sumnienia:

Konkluduję, Sędziowie więc według przysięgi
swoiey słuchać powinni samego Boga światła im o 1
Boga danego. *Nam qui à Deo illuminantur, sine of-*
fendiculo ipsius iustitiam exequantur, mowi Bona-
wentura S. Boga zaś słuchać nic inszego nie jest,
tylko sumnienia własnego słuchać, nie respektow
ludzkich, nie prezentow, nie obietnic, nie deklaracyi,
nie ludzkiey perswazyi, nie żadney promocyi,
nie mocy, nie groźby, nie nienawiści, nie respektow
o'ob, ale sumnienia samego słuchać; Sumnienia zaś
słuchać nic inszego nie jest, tylko zdrowego rozu-
mu pokazującego naturalnie, co jest dobrego a co
złego słuchać y być iemu posłusznym, żeby nam po-
tym niewyrzucało sumni nie: *Cum essetis Ministri*
Regni, non recte iudicatis Sap: 6. Będąc na Urzędzie
Koronnym niesprawiedliwieście sądzili. Na co Si-
mon Cassiodorus: *ille non recte iudicat, qui arbitri-*
um sequitur voluntatis suae, non verum & pium ra-
tionem.

S. Bon.
p. 2. c.
2.

Simon.
Cassiod.
l. 10. c. 6.

tionis iudicium. Powiedziałem y to, y przypomi-
nam w Konkluzyi, że ciężko sumnienia gryzącego
y niesprawiedliwość zarzucającego słuchać, ciężko
czy w tym czy w przyszłym uznawać życie karę
Boską nad sobą czując: *Merito hac patior, quia pec-*
cavi in Fratrem, en sanguis ejus, en fortuna ejus, en
honor ejus à me exquiritur, czując mówię że tego
nieślusnie niesprawiedliwie wylaną krew, owego
ukrzywdzoną fortuna, innego honor zelzony za
swoię upominają się niewinność.

Gen. 42.

Ale pod tak godnym J. W. JMć Panem Mar-
szałkiem Sprawiedliwości Sentymentu pełnym be-
spiecznie rokować się godzi: *Orietur iustitia in die-*
bus ejus Bog, sumnienie y rozum w Sentymentach y
dekretach panować będą. Amen.

KAZANIE. V.

Ná Poniedziałek Świąteczny.

Tam iudicatus. est Joan: 3.

Sentencyi Sprawiedliwego BOGA, ia-
ka na kogo od wiekow padła; że spra-
wiedliwa jest nikt wątpić niemoże, z
zadumieniem tylko y strachem raczey
zawołać trzeba. *O altitudo divinarū*
sapi-

*sapientie & scientie DEI, quam incomprehensibilia
 iudicia eius*, ale o sprawiedliwościach naszych, o
 iak wielką bydź może kwestya! czy są sprawie-
 dliwe. Przysięgi sędzkiej formula opisana w sta-
 tucie dosyć iest ciekawa y godna w tym punkcie
 uwagi, iż *sprawiedliwie sprawiedliwości y kontro-
 wersye między stronami sądzić będą*. Adintenda kto
 ją rozumie mądra, że sprawiedliwość może kto nie-
 sprawiedliwie sądzić, może bydź iakaś sprawiedli-
 wość niesprawiedliwa. BOG ieden od ktorego
 każdy: *iam iudicatus est*, rozezna naylepiey ktore są
 sprawiedliwości sprawiedliwe, ktore sprawiedliwo-
 ści niesprawiedliwe sądzone, a ia według błachych
 sił moich, pokażę na teraznieyszym kazaniu, iako spra-
 wiedliwości nasze Bog sądzić będzie. *Ad M. D. G.*

Niewiem Chrześciance iezeliśmy kiedy mocną
 nad tym Pana BOGA *Psal: 74*. strasznymi y groźli-
 wymi słowami uczynili reflexyą: *cum accepero tem-
 pus ego iustitias iudicabo*, gdy sobie czas pewny
 obiorę roztrząsać y sądzić będę sprawiedliwości wa-
 sze. Dwoiaką tu BOG obiecuie sądzić sprawiedli-
 wość, kiedy mowi: nie *iustitiam* ale *iustitias iudica-
 bo*. Jedna sprawiedliwość iest, ktora człowieka
 w sobie samym sprawiedliwym, dobrym y cnotli-
 wym przed oczami Boskiemi czyni. Druga spra-
 wiedliwość iest własna sądzących, ktora dla inszych

ludzi, człowieka sprawiedliwym czyni. Jozefa S. naprzykład nazwała Ewangelia: *Ioseph vir justus* Jozef Mąż sprawiedliwy y cnotliwy. Job: c. 13. o sobie mowi: *si judicatus fuero scio quod justus inveniar*; w tymże sensie Salamon *Sap: 3.* mowi: *justorum anime in manu DEI sunt*, sprawiedliwych dusze są w rękach Boskich. Jozefa tedy Joba y inszych cnotliwych ludzi sprawiedliwość w tych namieniona Pisma S. texrach, należy do każdego sumnienia, y samego w sobie człowieka przed Bogiem sprawiedliwym, to jest cnotliwym czyni. Sprawiedliwość zaś drugą Psalmista Pański rozumie, kiedy mowi: *si vere utiq; justitiam loquimini* *justa judicate Filij hominum*, leżeli zaszczycać się sprawiedliwością Synowie ludzcy, sądziez więc inszych sprawiedliwie. Ledwie taki na świecie jest człowiek żeby y tey drugim sposobem wziętey przeciw inszym ludziom nie miał y niepowinien wykonywać sprawiedliwości. Powinien tę sprawiedliwość Pan przeciw poddanym y sługom, oćiec przeciw dzieciom, wodz y każdy kommandujący przeciw woyskowym, Pasterz przeciw owieczkom sobie powierzonym, Magister przeciw uczniom, Kupiec przeciw kupującym, kupujący przeciw przedającym, Podstarości, Rzemieśnik, Włodarz, Celnik przeciw tym z ktorymi ma co do czynie-

56. *Psal.*

nienia, ale ofobliwie wysadzony od Boga, Kro-
 la y Rzeczypospolitey Sędzia, przeciw tym, ktorzy
 iego podpadaią sentencyi. Te tedy obydwie: *justitias*
judicabit, sprawiedliwości sądzić będzie straszny
 Sędzia BOG, tak sprawiedliwość człowieka prze-
 ciw sobie samemu, iak sprawiedliwość człowieka
 przeciw inszym ludziom. Ja tu o sprawiedliwości
 każdego dla siebie człowieka w pierwszym sensie
 użytey dla krodkości czasu niemam żadnego dy-
 skursu. Sprawiedliwość zaś *qua* Sędziego każde-
 go człowieka przeciw inszym, weźmy proszę na
 krodki examen, pomyślmy co za nią BOGU odpo-
 wiadać mamy.

Trzy oobliwe między prawdziwą Chrześciań-
 ską przeciw inszym a faryzayską sprawiedliwością
 różnice widzę y uważam z uczonym Fabrem: *lu-*
stitia Pharisaica externa non interna peccata vitabat,
ad oculum & hominum placita faciebat, dicebat &
non faciebat, sprawiedliwość faryzayska powierzch-
 wnych tylko nie wnetrznych strzegła się grzechow,
 do oka y ukontentowania ludzkiego czyniła wszy-
 stko, co mowiła tego nie czyniła sama. Chrześcia-
 ńska zaś przeciwnie sprawiedliwość y powierzch-
 wnych y wewnętrznych strzeże się grzechow, nie dla
 oka y upodobania ludzkiego, ale dla oka y upodoba-
 nia Bożkiego czyni, co mowi to y łama czyni.

Examinuemy pierwszą Faryzayfskiej sprawiedliwości notę, powierzchownych tylko nie potajemnych strzegącej się grzechow. Wytyka im to na oczy *Matth: 23*. Chrystus Zbawiciel y Sędzia nafz: *Ve vobis scribe & Pharisei hypocrite qui mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapina & immundicitia*, biada wam Faryzeuszowie, ktorzy nakształt kieliszka czystego, lub pieknie wypolerowaney misy powierzchownie się stawiaćie, a zewnątrz zdzierstwa iezdeście y nieczystości pełni, biada wam ktorzy powierzchownie, tylko wasz salwuiecie honor, udaćie się za nieinteressowanych, á w rzeczy samey o nic więcej niedbaćie, tylko żeby skryćie udrzyć, żeby iak najlepiej mięszka cudzego zażyć, nic to że BOG widzi byle tego niewidzie i ludzie, nic to że się przyśięga pęka, nic to że sumnienie niegodziwym ięczy obciążone łakomstwem, byle to zakryć przed ludzkimi oczyma, byle o tym niegadali ludzie. Ale woła BOG, a strasznym *Isaie 5*. woła głosem: *ve qui justificatis impium pro muneribus & iustitiam iusti aufertis ab eo*, biada wam, ktorzy dla darow niesprawiedliwej sprawie pozwolacie wygraney, a sprawiedliwą ze swoiey wyzwalacie sprawiedliwości, niewidzićie prawdy przy dźwięku monety, iako Ekklezyastyk mowi: *Xenia & dona ex-*
secant

caecant oculos Iudicis, & quasi mutus in ore avertit
 correptiones malorum, upominki y dary zadcimia-
 ią Sędziego oczy, iako niemy nieśmi naganie zle-
 go: *acceptis enim muneribus*, mowi S. Damian: *si*
contra datorem quid agere volumus, mox in ore no-
stro verba mollescunt, locutionis acumen obtunditur,
lingua quadam pudoris erubescencia offenditur, mens
quippe percepti muneris conscia debilitat judicialis cen-
sum & vigorem, reprimat eloquentiae libertatem. A
 kroczy Nazyanzeński Grzegorz: *auro loquente in-*
ers est omnis oratio. Przeto Sędzia ieden o którym
 Mansy od swego konfidenta spytany, dlaczego w
 pewney sprawie żwawo y mocno za sprawą sprá-
 wiedliwą niemowił, odpowiedział: *quia quater mil-*
le equitibus ipsum infestantibus resistere minime potu-
erit, bo cztermią tysięcy Kawaleryi na niego na-
 stępującey oprzyć się niemogł, to iest 4000. czer-
 Złot: na których z dobytą szpadą był wycechowany
 Jeździec. Zdaie się to wprawdzie że tego nikt nie-
 wie nikt nie widzi, *Sed luna videt sed sidera testes*
 Dowiaduią się potym y ludzie powoli, ale chociaź-
 by y nigdy to do ludzkiey wiadomości nieprzyszło,
 Boskie iednak oko widzi dobrze: *in quorum manibus*
iniquitates sunt dextra eorum repleta est muneribus. Pfi-
 55. odkrycie to sąd przynaymniey ostatni. Aza-
 tym ktorzykolwiek czy przez Jurysdykcyą, czy ia-
 kim-

kimkolwiek sposobem do czynienia inżym Sprawiedliwości obligowani iezdeśmy, examinujemy siebie samych w tym punkcie, iezeli nie Faryzayską w tey mierze w nas się Sprawiedliwość znayduje, iezeli powierzchownie tylko salwowawszy honor, wewnątrz nieobciążamy sumnienia. Miarkujemy się czyli z Prorokiem Saulem *Prov. 12.* możemy wszystkim ktorzy do naszej Sprawiedliwości należą w oczy przed Bogiem mówić: *loquimini coram Domino & coram Christo ejus utrum bonum in cujuspiam tulerim, aut si unum si de manu cujuspiam munus accipi,* a iezeli co przeciw Chrześciańskiej w tey mierze wykroczyło się Sprawiedliwości zawczasu justyfikujemy się Bogu.

Examinujemy krotko drugą Faryzayskiej a Chrześciańskiej Sprawiedliwości przeciw inżym różnicę *ad oculum & placita hominum faciebat* Faryzayska Sprawiedliwość do oka ludzkiego y upodobania kierowała wszystko, *omnia opera sua* mowi Chrystus *Mat: 23. faciunt, ut videantur ab hominibus,* wszystko czynią aby się tylko przypodobać ludziom. Nieważają że Sprawiedliwość Pacyentom czy komużkolwiek administrując, Boski Urząd, Boga Sprawiedliwego zastępują mieysce, iako mowi Cyryl S. a to na fundamencie Pisma. *Videte quid faciatis non enim hominis exercetis iudicium sed Domini Pa-*
 1122
 1123

trzymacie co czynicie nie ludzki bowiem sąd odprawi-
 wiecie lecz Boski. Coż tam następuje zaraz *Sit ti-*
mor Domini vobiscum & cum diligentia cuncta facite,
non enim est apud Dominum Deum Nostrum iniquitas
nec personarum acceptio; Niech będzie boiaźń Boża
 z wami z pilnością czyńcie wszystko, bo u BOGA
 naszego niesprawiedliwości niemasz ani osob dy-
 stynkcyi. Jako więc BOG Sprawiedliwy nie stara
 się aby się Panu bardziey niż ubogiemu przyfluzył,
 aby się bardziey iednemu niż drugiemu podobał, nie
 zna krwi ani kolligacyi żadnych, niema tey w so-
 bie passyi, tych affektow, niema na fawory względu,
 tak y ten co inszym sprawiedliwość czyni z tych
 wzystkich wyzuć się powinien inklinacyi y passyi,
 a samego tylko BOGA y prawdę nie ludzkie mieć
 przed oczyma fawory *ponat personam amici qui in-*
duit iudicis mowi mądrze y sprawiedliwie Cicero.
 Bo iako się rzekło Boga nie przyiaciela reprezentu-
 ie sądzący, Boską zatym nie ludzką powinien da-
 wać rezolucyą, iaką ią *Exod: 28.* nazywa Moy-
zesz. venit ad me populus querens Sententiam DEI
 przyszedł do mnie lud czekając sentencyi Boskiej,
 iakoby mowił glosuie na to miejsce Lippomanus
Ego juxta legem Dei & dictamen Divinissimi Spiri-
tus iudico populum & lites compono non vero juxta
meos afflatus. Ja według prawa Boskiego natchnienia

Ducha Świętego sędzę, y kontrowersye uspokoiam nie według prywatnych moich ku temu lub owemu affektow. Roztrząśniemy tedy Sprawiedliwość naszą, czyli dla Boskiego a nie ludzkiego kontentowania stosuie się, czyli *quod justum est judicamus*, a jeżeli naganioney Sprawiedliwości iaki ślad w sobie poznamy boymy się *judicantem justitias*, usprawiedliwiaymy się Bogu.

Jdźmy krocey ieszcze do trzeciej różnicy między Chrześciańską a Faryzayską Sprawiedliwością *que dicebat & non faciebat*. Sam im to Chrystus *Mat. 23*, wyrzucá na oczy *dicunt & non faciunt, alligant onera gravia & importabilia, digito autem suo nolunt ea movere*; mowią bowiem a nie czynią przywodzą różne y nieznośne ciężkości, a y palcem się ich dotknąć niechcą *excolentes calicem camelum autem glucientes*, dozieraiaący w inszych komora a sami grzechy y wielkie iak wielbłądy połykaiący bezprawia. Kto tedy po Chrześciańsku Sprawiedliwym przeciw innym bydź chce, łakomstwa na cudzą fortunę, zdzierstwa, krzywoprzyśięstwa, lubieżności, opresye, oszukania, debosze, ktore w inszych potępia, niechay sam ich nayprzod się strzezie y w podobnych okazyach swoje do siebie kieruie sentencye: *Vnde tibi vultum Majestatemq̃, jubentis si facias peiora Senex.*

Omiám

Omiiam setne inſze między Faryzayſką a Chrzeſciańską ſprawiedliwością roznice, kto BOGA Łaskawego chce mieć na ſiebie Sędzię, niechay inſzym według ſwoiey kondycyi tak ſprawiedliwość czyni, żeby nie powierzchownie tylko ſwoy honor utrzymywał, ale y ſumnienia wſnego nieraził, żeby nie ludzkiego oka, faworow, y ſwoiey upatrywał zadoſyc czynić paſſyi, ale Boſkiego ukontentowania y oka, żeby o co inſzych karze, w tym ſię ſam po-wſciągał y kárcił. Co kiedy tak czynić będziecie J. W. Sędziowie, w Oyczyźnie caſey iako y na Gornym Syonie *educet Dominus quaſi lumen juſtitiam veſtram & judicium veſtrum tanquam meridiem*, A za ſprawiedliwość waſzą doznacie zawnie łaskawego BOGA czego całym życzę ſercem Amen.

KAZANIE. VI.

Na Wtorek Świąteczny.

Alienum autem oves fugiunt. Joan: 10.

Caſey tey Chryſtuſa paraboli, y tych ſłow Chryſtuſowych: *Alienum oves fugiunt* przed obcym uciekają owieczki, dyſcypułowie zrozumieć nie mogli: *non cognoverunt quid loqueretur ejs.* Więc ia-

śniey y oczywiściey tłumaczy im Chrystus Pan in-
szymi nazwiskami, tego *alienum* obcego, kiedy w
tymże zaraz Rozdziale 10. Jana S: w pięć wierszy
potym, tegoż samego *alienum*, co przed nim, iako
przed zaboycą y złodzieiem uciekaią owce, y on o
owce niedba, y trzodę sobie zleconą porzuca, mianuie
mercenariū najemnika przekupionego jurgeltowego:
mercenarius fugit, quia mercenarius est. Jedno to te-
dy iest w Kazaniu Chrystusowym w tymże samym
Jana S. Rozdziale, *Alienus & Mercenarius* obcy y
przekupiony. Dayże nam Duchu Przenayświętzy-
zrozumieć y do naszego Duchownego pożytku
obrocieć te słowa. Gdy nad nimi myślę napadam
na te w Sędzkiey przyśiedze Słowa- *Ani będę dbał*
na datek: Zdami się tedy że tu dzisiay przez owie-
czki, pacyentow rozumieć mogę, gdyż y Kościoł
S. przed naywyższym Sędzią Chrystusem stawiają-
cy do Sądu ostatekiego Pacyentow owieczkami na-
zywa: *inter oves locum presta.* Y sam Chrystus przed
sędziami postawiony *tanquam ovis coram tondente*
obmutuit przyrownany iest do ćichey owieczki.
Przez Pasterzow dobrych mogę tu dzisiay dobrych
rozumieć Sędziow, przez Mercenaryuszow zaś niech
mi się tych rozumieć godzi, ktorzy się za datkami
y pieniędzmi uwodzą, y swoiey odstępuią powin-
ności. *Mercenarius fugit quia mercenarius est,* y wza-
iem

iem *alienum* albo *mercenarium oves fugiunt*, y nie-
darmo bo ten o owieczki niedba, byle by ie nie
z wełny tylko ale y z skory złupił: Lecż za Ducha
Przenayświętszego powodem y światłem wynidz-
my ztey Allegoryi a mowmy oczywiście po prostu
y szczerze na dalszym Kazaniu, iako Sędziowie kor-
rupcyi y datkow chronić się y przed niemi ucie-
kać mają, iako nie mają bydź *alieni & mercenarii*.
O tym *Ad M. D. G.*

Zeby ci ktorymkolwiek Pan Bog oddał wręce
czy w Kościele Bożym, czy w Trybunałach, czy w
Ziemstwach, y Grodach, czy w Woytku, czy w
Miaścetzkach y w Wiołkach, czy w domach nawet
własnych sprawiedliwości Administracyą niebyli
mercenarii, niedbali na datki według Sędzkiej Przy-
sięgi, te ich konsyderacye do wstrzemięzliwości po-
budzić y rektyfikować mają. Nayprzod że BOG
Sprawiedliwość administrującym, zakazał brać da-
row, Powtore że dary na wieki duszę gubią, Po-
trzecie że infamią y niezmierną chańbę wziętki te
y przekupienia u ludzi czynią, Poczwarde że BOG
wstrzymujących ręce od darow y pieniędzy Sędziow
choynie Błogosławi, Popiąte, że wstrzemięzliwi Sę-
dziowie y darami gardzący, mają wielką y u lu-
dzi sławę y reputacyą.

Ze Pan BOG nayprzod zakazuje Sędziom, aby
rąk

rąk swoich nieprofanowali darami, nic wyrazniey
 w Piśmie S. niemamy, iako kiedy BOG mowi:
*Deut: 16. Iudices constitues in omnibus portis tuis, ut
 judicent populum justo iudicio, nec accipies munera quia
 munera excecant oculos Sapientum.* Postanowisz Sę-
 dziow we wszystkich Trybunałach, Grodach, aże-
 by Sądziłi lud sądem sprawiedliwym, a żaden z nich
 nie będzie brał darow, bo dary zaślepiają oczy Sę-
 dziow. Ta tedy Naywyższego Prowidencyi BOGA
 Sędzięgo Naysprawiedliwszego między innemi Pra-
 wa swojego punktami, niepoślednia maxyma, aby
 Sędziowie korrupcyi y datkow wystrzegali się, nastę-
 pujące naucza wieki: *Provide de omni plebe viros po-
 tentes & timentes Deum, in quibus sit veritas &
 qui oderint avaritiam:* Wybierz ze wszystkiego lu-
 du mężow możnych bojących się BOGA w ktorych
 niech się znayduie prawda, sprawiedliwość a ktorzy-
 by nienawidzili łakomstwa. Dalekim bydź powi-
 nien od pretenfyi, kogo uczyniono *vite & necis ar-
 bitrum*, z tey powtore racyi że dary ná wieki duszę
 gubią, iako wyraźná to *Isa. 5.* Pana BOGA nasze-
 go pokázuie groźba. *Ve qui justificatis impium pro
 muneribus & justitiam justis aufertis ab eo;* Biada wam
 biada duszom waszym, ktorzy [niesprawiedliwey
 sprawie dla dátkow, pozwalacie wygraney, a spra-
 dliwą z swoiey wyzuwacie sprawiedliwości; y toć
 to iest

to jest ! co wiecznie gubi dusz wiele, iako mowi
 Ekklezyastyk Pański: *multos perdit aurum & argen-
 tum.* Ale kogo ani ten Pana BOGA nieuspokáia
 mandat strzeżenia się podarunkow y darow, kogo
 własna duszy zguba nietrwoży za korrupcyę, niech
 mu przynajmniey w doczesnym życiu infamia J-
 mienia y niezmierna cháńba za wziętki te y prze-
 kupienia u ludzi wstyd czynią, y wzgardę ich przy-
 noszą, o takich mowi Dionisius Gárh: *qui ante mu-
 nerum acceptiones fuerunt sapientes / per munera se-
 ducuntur & fiunt insipientes,* ktorzy cokolwiek mie-
 li estymacyi y dobre Jmie z mądrości, roztropności
 w sądzeniu, korrupcyami darami wszelką sobie
 tracą powagę, tak dalece że iakoby niemy nic nie-
 umiejący takowy sędzia, nieumie y niemoże potym
 na ganic złego: *acceptis enim muneribus* mowi Dá-
 mian S. *Si contra datorem agere quid volumus mox
 in ore nostro verba mollescunt, locutionis acumen ob-
 tunditur, lingua quadam pudoris erubescencia offenditur
 mens quippe percepti muneris conscia debilitat judici-
 alis censum & vigorem reprimat eloquentie libertatē.*
 A krocey ieszcze Nanzy: Grzegorz *Auro loquente
 iners est omnis oratio.* Przeto Sędzia ieden o kto-
 rym Mansi od swego konfidentá spytány, dla czego
 w pewney sprawie zwawo y mocno za sprawą spra-
 wiedliwą nie mowi! odp: *quia quater mille equi-
 tibus*

tibus ipsum infestantibus resistere minime posset, bo czter-
 ma tysięcy Kawaleryi, na niego następuiącey o-
 przyć się nie mogli, to jest cztermią tysięcy czerw-
 nych złotych, na których z dobytą szpadą był wyce-
 chowany iezdzieć. Pięknaz to o takim slyzyc Sędzim,
nulla ambitio cui est nullo corrumpitur auro w kto-
 rym niegodziwego niemasz ambitu, który żadną
 niedaie się uwieść korrupcyą. Nadgróda być nie-
 może większą iako bez nadgródy bydz sprawiedli-
 wym, daie swoy na to sentyment Mowca Rzymiski
 Cicero: *justum esse gratis oportet & nullum iuste rei
 majus premium est quam justum esse*, bez rekompensy,
 bez podarunkow, bez darow sprawiedliwym
 bydz potrzeba y żadney rowney sprawiedliwości
 niemasz nadgródy, iako bydz sprawiedliwym. Są-
 dy Trybunały są ufundowane na podćiwości su-
 mnienia y sprawiedliwości, y dla tegoż w przyśle-
 gę włożono Sędziom, *recte iudicabo munera abijciam*
 Sprawiedliwie sądzić będę nie będę dbał na datki;
 to jest aby tylko samę przed oczyma mieli sprawie-
 dliwego Boga za swoię sprawiedliwość rekompensę,
 iako assekuwie Psalmista Pański, *Iustus Dominus
 & iustitiam dilexit equitatem vidit vultus ejus.*
 Y na inszym miejscu w tym życiu ieszcze kanoni-
 zuie, beatyfikuje Sprawiedliwy Sędzia BOG tych
 ktorzy korrupcyi y darow chronią się, y przed niemi
 uciekają,

ućiekają: *Beatus vir qui post aurum non abiit nec speravit in pecunia & thesauris*, y więcey ieszcze kiedy w tym doczesnym życiu u wszystkich ludzi sławę y reputacyą że mieć powinien taki przyznaje, kiedy wowi: *quis est hic & laudabimus eum*, kto jest taki a chwalić go będziemy.

Więc na tę y u BOGA y u ludzi dystyngwowaną kto sobie chce zaśluzyc chwałę, a nadewszystko Boski zachować rozkaz duszę od wieczney zachować zguby, y u ludzi infamij Imienia, dochować uczynioney BOGU przysięgi, niech się całemi korupcyi y datkow chroni siłami, a na ten czas zakupi sobie tą wstrzemięzliwością Niebo. Amen.

KAZANIE. VII.

Ná Święto TROYCE S.

Euntes ergo docete. Matt. 26.

CHciałem, pragnąłem, myślałem światowej akkomoduiąc się manierze przy najniższej moiej z Kaznodzieyckiego miejsca weneracyi J. W. JMci Pana MARSZAŁKA Godność, zacność, zasługi, honor y sławę obszernym zaszczyćć Panegi-

rykiem. Przychodziły mi na pamięć sposobne do-
 fyc na tak godnego Pana pochwałę z samego Pisma
 S. impety. Wytykało mi go prawie na oko
 piękne owo *Sap: 9.* Iemu dziwnie służące elogi-
 um: *Senectus venerabilis non diuturna, neq; annorū*
numero computata consumens in brevi explevit tempo-
ra multa, w krodkim czasie ten Pan długiego wie-
 ku zastąpił przeciąg, za młodu nie przy wielkiej
 lat liczbie Sentymentow, powagi, y stopnia sędzi-
 wych lat doszedł, bo ktore w Rzptej Prerogaty-
 wy y Honory: *vix lapsa senectus assequitur juve-*
nis tener, & qua finire alij, ille incipit. Iako z
 pierwszych lat Twoich J. W. MARSZAŁKU nie
 w pieśczotach domowych wychowany, ale *seve-*
riore disciplina, raczej za granicą, exercytowawszy
 się przez wiele lat różnych Godnego Kawalera
 zdobiących sztukach, zaśluzyłszy sobie pięknymi
 cnotami u postronnych Narodow na znaczną re-
 putacyą teraz ile tylko pada się okazji, konsekruiesz
 się do uslug Oyczyźnie, przykładem y godnych
 Antenatow swoich y zwyczajem Familij Waszey
bene merendi de Patria. Pierwsze te honory, kto-
 reć cała Kommissarzow Korona chętnie destyno-
 wała, niechći będą do większych *preludia.* Nie-
 moy to jest podchlebny sentyment, ale w całej
 Polszcze iednakowe o was zdanie, która iak w To-
 bie,

bie, tak godnych Braci Twoich zważając niewykomparowane cnoty, prawdziwą miłość Ojczyzny, dziwi się raczey że tyle sposobow, ile szukaćie do sprawowania: *boni publici* nieznayduiecie. Zna to iednak w was Ojczyzna y spodziewa się nieochybnie, że pod tak godnym MARSZAŁKIE M sprawiedliwość y sentymētow pełnym: *orientur in diebus ejus justitia & abundantia pacis*. Ale ia gdy o tych tylko zamysła pochwałach, powinuszowaniach, aplauzach, zbiia mi fantazyą Ewangelia dziśieysza gdy mowi: *Euntes docete*, wam Kaznodziejom nie godnych ludzi chwalić, ale Ewangelij uczyć, Ewangelią *parvulis* explikować, wasza kaze funkcyja: *docete*. Dam ia tedy pokoy świeckim y światowym applauzom, a o BOGU w TROYCY Sw. Jedynym mowić zacznę: *Euntes docete*. Ale y tu czy podobnasz to rzecz, aby błachość rozumu ludzkiego miała pojąć, dopieroż nauczać, co jest BOG, co jest TROYCA Przenayświętsza. Determinuie mię w tym Job S. konwinuiąc rozумы ludzkie: *excelsior celo est & quid facies, profundior inferno & unde cognosces, latior terra mensura ejus & latior mari*. Epiktetus wiele nauk daiąc o BOGU, kiedy się skarżą Uczniowie, że tey nauki ieszcze niezrozumieli, odpowiedział im. *Si vobis DEVM declarassem totum, vel ego DEVS essem, vel quem vobis declaravi DEVS*

non esset. Dawna starożytność Bogów swoich wy-
 rażała palec na ich usła przykładając, dając znać,
 że o BOGU chwalebniejsza jest rzecz milczyć, a-
 niżeli nieudolnemi mówić usły. A tu dziś przy-
 nagła Przedwieczney Mądrości mandat *docete.* Coż
 mnie w tym rażie czynić, czyli całe z Prorokiem
 wyznać, o tak wysokiey nieudolność mówienia Ta-
 iemnicy *A, a, a, Domine nescio loqui,* czyli w obszer-
 ne puścić się racyocynacye o TROYCY Przenayś:
 Troiakim westchnieniem y lamentem wyznaie Pro-
 rok BOGA w TROYCY S. Iedynego, a coż ia-
 niegodny o tak wielkiey mówić będę Tajemnicy.
 Posłucham raczey Nila S. *Noli scrutari sed crede-
 tantum & adora.* Zaczyn y na dziśieysze Kazanie,
 taką sobie biorę kategorią, że nie szperaniem cieka-
 wym w Tajemnicy TROYCY Przenayś:, ale pro-
 stą y prawdziwą wiarą BOGA w TROYCY S.
 Iedynego adorować chrześciance mamy. O tym
Ad M. D. Gloriam.

Lepiey daleko, nierownie chwalebniey miar-
 kując nikczemność naszą w cichości, w pokor-
 nym milczeniu Pana BOGA chwalić, wiarą ado-
 rować, iako w wysokie, głośne zachodzić dyspu-
 ty w Artykułach Wiary świętey, dopieroż TROY-
 CY Przenayś: Tajemnicy. Tać to jest Tajemnica,
 nad którą święty Augustyn osobliwszym przeni-
 knie-

knieniem siedział, a przecię mu powiedziano, iż
 twiey morze całe w iednę łyżkę zabrać, nizeli to-
 bie tę Tajemnicę poiąć. Tac to iest Tajemnica,
 na którą całą wiecznością w Niebie patrzeć bę-
 dziemy, a nigdy ley rozumem poiąć niebędzie
 można. Piękną nas tego Pismo święte uczy figu-
 rą. Widzi Izaiasz Pana siedzącego na Tronie, Se-
 rafinow skrzydlastych na assystencyi, słyszy oraz
 głos wychwalających TROYCĄ. Przenayś: *Et cla-*
mabant alter ad alterum Et dicebant, Sanctus Sanctus
S. Dominus DEVS exercituū, plena est omnis terra
gloria ejus. Jan zaś Sw. opisuiąc Aniołow przy
 Tronie assystuiących, tak o nich mowi: *Et cum*
aperuisset sigillum i mū, factum est silentium, opisuie
 też y uslugi ich, *Et omnes Angeli stabant in circui-*
tu Throni Et Seniorū, Et ceciderunt in conspectu Thro-
ni in facies suas Et adoraverunt DEVM. Co w
 tym za sekret że Cherubinowie, tak wysokiey w
 Niebie godności Duchy, tak mało słow zażywaią
 wychwalaiąc BOGA, w pospolitości tylko ogłasza-
 ią Chwałę Boską: *plena est omnis terra gloria ejus*
 partykularnego nic o Iego Mądrości, Potencyi,
 Wszech: niewspominaią, iakże przyszło do Anio-
 łow iuz y słowka najmnieyszego niemowią, ale
 tylko padaią ná Adoracyą, pokłony uniżone odda-
 ią. Nam ná uwagę y reflexyą, że ieżeli Cheru-
 binom

binom naywyższej Hierarchij Niebieskiej niepozwolono, tylko generalnie wołać *Sanctus*, Aniołom y tego niedopuszczono, ale tylko adorować, ną twarz upadać, czegoż ty popiele prochu nikczemny człowiecze ułomny, masz się stworzować żebyś się badał o Tajemnicach, żebyś szperał o Processyach osob, o relacyach? wołay raczej z Cherubinami *Sanctus, Sanctus*, śpieway z Kościołem Bóżem Święty BOZE S. mocny S. á nie śmiertelny zmiłuy się nad nami, á niedytputuy, w wysokie nie záchodź spekulacye. Paday z Aniołami mostem przed utaionym w Sakramentalnych Przymiotach Bogiem, adorować tedy BOGA w TROYCY S. Iedynego, przez prawdziwą o Tajemnicy TROYCY Przenays: wiare chrześciance powinniśmy. Ktora to prawda żeby się nie na spekulacyi tylko záchonczyła, podaię trzy osobliwsze o TROYCY P. wiary naszey chrześciańskiej praktyki. Pierwsza jest że często á przynaymniey raz na dzień z wszelką reflexyą y Nábozeństwem Akty wiary o TROYCY Przenays: czynić powinniśmy. Między modlitwami naszemi, chrześciance niemasz celnieyszej Modlitwy, iako áktami wiary czcić BOGA w TROYCY S. Iedynego. Ztąd z początku zaraz kiedy Kościół święty z Ewangelij wyjął powszechną Modlitwę *Pater noster*, y zázkazem Chry-
stu.

słusowym naznaczył ją za-dzienną modlitwę, zaraz
 do niej y *Credo*, Wierzę w BOGA od Apostołów
 skomponowane na codzienną także przyłożył Mo-
 dlitwę, do tego wszystkie Modlitwy od tych słow
 zacząć kazał: *in Nomine Patris*, wszystkie modli-
 twy temi słowy rozkazał konczyć: przez Pana Na-
 szego JEZUSA, wszystkie Psalmy wierszykiem kon-
 kłudować kazał: *Gloria Patri*, pokazując przez to,
 że y zacząć y konczyć áktami wiary o TROY-
 CY Przenayś: wszystkie powinniśmy Modlitwy.
 Albo w Modlitwach naszych dziękujemy za dobro-
 dzieystwa BOGU, albo o jakie BOGA prosimy
 łaski, czyli w dzięki czyniących, czyli w proszą-
 cych Modlitwach ákt wiary, BOGA w TROYCY
 S. Iedynego naypotrzebniejszy y naypierwszy bydz
 powinien. Nieczytamy w Ewangelij S. Ioan. 9.
 o owym ślepym od národzenia, przez Chrystusa
 uzdrowionym, zadnych inszych za tak wielką ode-
 braną łaskę dziękczynienia, iednego tylko áktu wi-
 ary, po nim wyciągał Chrystus: *dicit ei Iesus, credis
 tu in Filium DEI qui loquitur tecum*, wierzysz ty w
 Syna Przedwiecznego, Oyca Przedwiecznego: *at ille
 ait: Credo Domine & prociens adoravit eum*. Wie-
 rzę Panie, y upadłszy na twarz oddał mu naygłębszą
 adoracyą. Otoż dziękująca Modlitwa, kiedy zaś
 Ioan: 11. Magdalena y Marta poćiechy od Chry-
 stusa.

ślusa w swoim utrapieniu, po zmarłym Łazarzu
 Braćie swoim zebrały, prosiły o wskrzeszenie Ła-
 zarza, nie inżey Modlitwy Chrystus po nich wycią-
 gał, tylko Aktu wiary: *dixit ei IESVS credis hoc,*
 rzekł JEZUS Marcie wierzyszże, *ait illi utiq, Domi-*
ni ego credidi quia tu es Christus Filij DEI vivi, Wsze-
 chmogący Pánie iam uwierzyła, że ty iezdeś Chry-
 stus, Druga Osoba TROYCE Przenayś: Syn BO-
 GA żywego. Otoż przykład proźącey Mo-
 dlitwy, po ktorey Chrystus tak wielką Marcie
 y Magdalenie siostróm uczynił łaskę. Wiara tedy
 w BOGA w TROYCY S. Iedynego, ákty y pro-
 testacye tey wiary naycelnieysza naypotrzebnieysza
 u chrześcian iest y bydź powinna modlitwa. Bez
 wiary áktualney nieważne są y BOGU się niepodoba-
 ją modlitwy: *sine fide* mowi Paweł S. *impossibile*
est placere DEO, credere oportet accedentē ad Deum,
 bez wiary niepodobna BOGU się podobać, trzeba
 ákty żywey wiary czynić, kto przystępuie do mo-
 dlenia się BOGU. Krodko tedy mowiąc, pierwsza
 tá ádorowania TROYCY Przenayśw: przez wiarę
 bydź u nas powinna praktyka, ábyśmy przy co-
 dziennych modlitwach, ákt wiary prawdziwey o
 TROYCY Przenayś: czynili, y w trakcie modli-
 tew naszych wszelkiey do tych słow osobliwie przy-
 kładali áttencyi y reflexyi, ktoremi Kościoł S. nam
 przy-

przypomina Tajemnicę Trojcy Przenajświętszey.

Druga praktyka wiary należy przeciw TROY-
CY Przenays: iest żadnych waruy BOZE, ani słyszyć,
ani czytać, ani żadną miarą nie cierpieć dyskursow,
ktoremi bezbożne usta, bezbożne piora Nays:
tę áttakować bezbożnie śmieią Tajemnicę. Nie-
rozferzam się z tym punktem, nietak dla prawo-
wiernych Chrześcian, iako dla mędrcom świata te-
go powszechnym, ale dla takich mędrcom o iákich
Paweł S. *ad Rom. 1.* mowi ktorzy: *cum cognovif-
sent Deum non sicut Deum glorificaverunt, evanuerunt
in cogitationibus suis, dicentes se sapientes, stulti facti sunt,*
ktorzy gdy uznali BOGA, iako autora natury,
nie iak BOGA wielbili, ale w dumne wbiwszy się
myśli chcąc Iego Tajemnice przeniknąć, á niemo-
gąc szczupłym rozumem poiąć z mędrcom zaśle-
pionemi y nierozumnemi się stali: *commutaverunt
veritatem DEI in mendacium.*

Prawdy Boskie w artykułach wiary wyrażone,
ktorych rozumieć niemogli w kłamliwe odmieni-
li opinie: *propterea tradidit illos Deus in reprobum
sensum repletos omni iniquitate & malitia, fornicatione,
avaritia, DEO odibiles, superbos, elatos, inventores
malorum,* dla czego BOG łaskę im swoją od-
iąwszy przepuścił ná nich kárę zakamiałości w
grzechach, złości, lubieżności, łakomsta, pychy.

K

Tak-

Tákich mędrcom day Boże, áby iakoż przecieź
nieſlychać, tak nigdy w naszym ſlychać niebyło kra-
ju, ále w Heretyckich Pańſtwach pełno ieſt wyuz-
dáney y bezbożney mądrości, którą na bezbożne
wylewaią Piſma, Biblioteki y Xięgi. Z takimi
Xięgami prawowierni Chreſćcianie to czynić ma-
my, co *Act: 19.* pierwſi chreſćcianie czynili: *mul-
ti ex eis, qui fuerant curioſa ſeclati contulerunt libros
& combufferunt.* Ná ktore ſłowa tak Sylweira mo-
wi: *tradiderunt hi fideles libros malos igni ut ita ipſi ab
eterno liberarentur incendio.* Boć to ieſt niepodobna,
áby zapowietrzonych tykaiąc ſię rzeczy, nie zapo-
wietrzyć ſię, dopieroż źle niecnotliwe czytaiąc cie-
kawie Xięgi bezbożnymi nie nápoić ſię opiniami.
Może że nikomu, może też podobno y komu tá-
bydź potrzebna praktyka, którą w kródkie zbieraiąc
ſłowa, mowię że dyſkursow przeciw Wierze Sw.
przeciw niepoiętym Tajemnicom naszym ſtrzedz
ſię trzeba y ſlyſzeć y czytać. Trzecia praktyka á-
dorowania BOGA w TROYCY S. Iedynego przez-
wiarę tá ieſt, ábyśmy poduſzczone od ſzatana wát-
pliwoſci y pokuſy przeciw Wierze S. iák naymo-
cniey iak nayſkuteczniey odrzucać ſtarali ſię, áni
takim w nas nigdy ſię niepozwalali rozpoſcierać
myſłom. Pełnić mamy w takowych okazyach Pa-
na BOGA ſamego *Exod. 3.* dany Moyżeſzowi ro-
zkaz:

zkaz; nápadła цікаwość Moyżesza szperania y do-
wiedzenia się tajemnicy goraiącego krzaku: *vadam*
✠ *& videbo visionem hanc magnam*, aż słyszy z wy-
sokości głos Boski: *ne appropies huc*, zdaleka z tąd
Moyżesz, zdaleka z błachym rozumem y cieles-
nymi oczami, nieazarduy się, nie szperay niezblizay
się blisko, bo zginiesz: *humana fragilitas non presu-*
mat, mowi Naxera: *arcana DEI curiose inquirere*
quia scriptum est qui scrutator est Majestatis opprimi-
tur à gloria. Uczynmy sobie w takowych tenta-
cyach z nieporównanym onym świętego Auguſty-
na rozumem, takową reflexyą. Ty nędzny człę-
ku, ty błachy rozumie niemożesz zrozumieć iakoś
się sam w matki żywocie związał, iakim sposobem
ná członki, żyły, serce, twoie rozłożyło się ciało;
duszy która w tobie jest náture poiąć niemożesz
ninieysznych daleko rzeczy, które codzień masz przed
oczyma, przeniknąć doskonale z całą twoią Filozof-
fią nie potrafisz, z kąd wiatry, pioruny y tyśiąc o
tym kontradykuiących sobie Filozofow, á wszy-
stkich nie pewne opinie. Ty który tych бага-
tel zrozumieć niemożesz Tajemnicę BOGA w
TROYCY S. Iedynego chcesz mizernym przeni-
knąć y ośiągnąć rozumem. Pozwol przecię na to,
że BOG jest wyższego nad twoy rozum, że Mą-
drość twoię nieskonczona Boska Mądrość prze-

wyższa. Weś naybeśpieczniejszą przed siebie
 Páwła S. rádę: *submittere intellectum in obsequium
 fidei*, poddać rozum ná usługę y posłuszeństwo
 wierze, á w szatańskich pokusach całym będziesz,
 wołay do BOGA sercem z owym Ewangelicznym
 człowiekiem: *Credo Domine credo Domine adjuva
 incredulitatem meam*. Temi tedy Chrześciance trze-
 ma praktykami ádorujemy w TROYCY Iedynego
 BOGA, Aktami Wiary, strzeżeniem się bezecnych
 dykursow, y Książek, odrzuceniem szatańskich
 przeciwwierze tentacyi, poki tenże BOG w TROY-
 CY S. Iedyney Stworca Zbawiciela y Poświęciciela
 nasz, pierwszy początek y ostatni nasz koniec, nay-
 większe dobro y wieczne Błogosławieństwo nasze
 tam nas miłosiernie niedoprowadzi, gdzie *facie ad
 faciem videbimus eum*, Twarz wtwarz oglądać go
 będziemy. Czego sobie y wszystkim życzę. Amen.

KAZANIE. VIII.

Ná Niedzielę pod czas Oktawy Bożego Ciála.

Iratuſ Paterfamilias. Luc: 14.

Wdzięczy Ewangelij zagniewawszy się
 Niebieski Gospodarz o ładańskie go-
 ści zaproszonych exkuzy, że mu się
 dla błachych racyi lekkomyślnie od-
 sta-

traktamentu iuż nagotowanego powymawia-
 li, & dixit, dico vobis quod nemo virorum illo-
 rum qui vocati sunt, gustabit cenam meam, ássekuru-
 ię ze więcey chleba mego kosztować niebędą.
 Tenże zaś Gospodarz *Matt: 22.* ieszcze się bar-
 dziey rozgniewał, że do stołu lego śmiał ktoś bez
 świętney y czystey zbliżyć się szaty: *non habens
 vestem nuptialem,* y zaraz kazał go *ligatis manibus
 & pedibus mittere in tenebras, ubi fletus & stridor
 dentium.* Pokazuje się z tą iawnie, że y na tych BOG
 się ciężko gniewa, ktorzy zaniedbywają przystę-
 pować do Stołu Pańskiego: ále ná tych daleko cięż-
 zey, ktorzy nieoczyszczonym od grzechu śmieią
 przystępować sumnieniem. Já zabiegając ile do
 moiey powinności należy Przed: tego Gospodarza
 gniewowi; Lubo dla krodkości czasu o uczeszcza-
 niu Wieczerzy Pańskiey nie mówić niebędę, y ten
 Punkt każdego pobożności zostawuję, o tym daley
 mówić będę co ná odwrocenie więkzey ieszcze ir-
 rytacyi Boskiey bydz mi się naypotrzebniejszego
 zdaie, tę tedy tylko ná dalsze Kazanie moie mate-
 ryą biorę, iak czystym sercem do S. tego z Bo-
 giem Bankietu przystępować mamy, ile razy ná
 ten Niebieski odważamy się traktament. *Ad M.
 DEI Gloriam.*

Niemam tu żadney z Geneweyłką, sektą kon-
 trower-

trowersyi, bo to iest *extra spheram* funkcji moiej, ale z Prawowiernemi Katolikami mam do czynienia, ktorzy z całym od wiekow y ná wieki Kościołem świętym, y z S. Hilaryuszem Doktorem y Biskupem dawnym, tę wyznawaią prawdę: *Christus DEVS ait: Caro mea vere est Cibus, & sanguis meus vere est potus, qui edit carnem meam & bibit Sanguinem meum in me manet & ego in eo: ergo de veritate Carnis & Sanguinis non est relictus ambiendi locus.* Chrystus Jednorodzony Syn BOGA żywego mowi: to iest Ciało moje, to iest Krew moja, Ciało moje iest pokarmem, Krew moja iest nápiem, kto pożywa Ciąła y krwi moiej we mnie mieszka, Ia w nim zobopolnie mieszkam: toć z tych Boskich Chrystusowych słow wnieść trzeba, że o rzetelności Ciąła y Krwi w Nayśw: SAKRAMENCIE utaionych niemasz u tego zadnego powątpliwości mieysca, kto wierzy, że Chrystus prawdziwym iest Bogiem y Prawdą Przedwieczną, że słowa Iego fałszowi bydz niemogą podległe. Prawda iest, że iako *Actor. 1.* z Apostolskich oczu: *nubes suscepit eum ab oculis eorum*, obłok iakiś zabrał im y zassonił Chrystusa, tak y w tey Taiemnicy obłok postaci chleba zakrywa oczom naszym Zbawiciela naszego: átoli z naygłębszą ádoracją całego Kościoła świętego sentymentem, á Jzaiásza

wy-

wyznawamy słowami: *vere tu es DEVS absconditus*, prawdziwie tu iezdeś zakryty pod tym białym SAKRAMENTU okłokiem BOZE: *Adoro te devote latens Deitas, quae sub his figuris vere latitas.*

Co gdy tak iest Kátolicy, że wyznaiemy, iż prawdziwy BÓG nasz w tym SAKRAMENCIE przytomny iest, miarkuymy co za naturalna y nieuchybna z tąd wypływa konsekwencya, takowa mowię konsekwencya: że czystym sercem do świętego tego z Bogiem Bankietu y konwersacyi nam przystępować potrzeba. Jezeli bowiem Chrystus: *Sapien: 7. 26. candor est lucis aeternae & speculum sine macula DEI Majestatis, & imago bonitatis illius*, toć z tym światłem Przedwiecznym okropne ciemności grzechu zgodzić się niemoga, toć w tym zwierciadle Majestatu Boskiego, wydają się y najmniejsze serca waszego defekta, oka y stołu Boskiego niegodne. Jezeli *ad Hebr: 7.* iest Chrystus *Sanctus, innocens, impollutus segregatus a peccatoribus*: toć taka świętość, niewinność y czystość z obrzydliwością grzechow pospolitować się niemoże, iakoż albowiem ten *segregatus a peccatoribus*, nieskończonym sposobem od grzesników oddalony y grzechow, złączyć się, spoić się, społkować w sercach naszych z pychą y ámbicyą, zápalczywością.

ścią y złością, z hytrością, kłamstwami, y zdradą, z lubieżnością y bezwstydem, z łakomstwem, krzywo-przyściętwą y niesprawiedliwością może? BOG z grzechem krokko mowie iak się w iednym sercu pomieścić może; więc Chrześcianinie każdy przystępując do stołu Pańskiego, pamiętay na owę dobrey między ludzmi manieri, *Prov:23. uczynioną maxymę: quando aderis ut comedas cum Principe deligenter attende que apposita sunt*, kiedy zbliyzysz się do Boskiego, Krola Przed: Stołu, uważay pilnie, co położono przed tobą uważay mowie, że cię BOG traktuje, a BOG nie czym inszym tylko cię samym sobą traktuje, przy przytomności BOGA bierzesz w twoie wnętrzości BOGA, patrzayże, żeby nic takiego w twoim się nieznydowało sercu, czegoby y ten Boski Pokarm y Boska znieść niemogła przytomność.

Wnidźmyśz trochę proszę w komparacyą Pańskich y Krolęwskich stołow, z stołem BOGA naszego, uważmy naprzykład *Dani. 1. z Pisma S.* o stole Nabuchodonozora Krola Assyryjskiego przykład, patrzaymy, iako ten Monarcha nietylko w siedzących u swego stołu, ale nawet y w służących wszelkiego upatruie ochędostwa y policyi, rozkazuje Marszałkowi Dworu, *ut introduceret pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma & eruditos omni*

omni sapientia, cultos scientia & doctos disciplina,
qui stare possent in palatio Regis, przyprowadzić ka-
 zał młodziez bez naymnieyszey makuły pięknych,
 urodziwych, uczonych, rozumnych, rostopnych,
 w rożnych sztukach cwiczonych, ktorzyby w pá-
 łacu ássystowali Krolewskim. Niemogą bydz le-
 piey dla ássystencyi Dworskich opisane kondycye,
 iakich ná Dworach potrzebá ludzi, iakiego rozumu,
 statku, aplikacyi, ostrożności, iakiey koło siebie
 pilności, ále to nie moia materya, co iá z rząd wno-
 sze, iest, że iezeli z takimi cnotami y przymiota-
 mi z takim ochędostwem y czystością bez náy-
 mnieyszey noty y makuły wybierał dla oka swego
 Nabuchodonozortylko sobie ássystującą młodziez,
 czegoż nie iest godzien Bog nasz Krol Krolow, y Pan
 Panow, iako powinniśmy się starać, ábyśmy nie-
 tylko dla ássystencyi zawołani, ále y do stołu lego
 inwitowani pokazali się przed oczami lego: *deco-*
ri & sine ulla macula, piękni ná duszy, y bez za-
 dney grzechu ile śmiertelnego zkazy.

Jeżeli bowiem lubo do przyszłego, ácz pobłogo-
 sławionego chleba Aniołow w postaci ludzkiej po-
 kazujących się ánimuiąc Abraám, z tym ich wita:
afferam paxillum aque, lavate pedes vestros ponamq;
buccellam panis, przyniosę zaraz wody, obmycie
 nogi wasze, polożę przed was bułkę ná pośitek
 L chleba,

chleba, jeżeli BOG sam przyślepujący lud Izrael-
ski do odebrania prawa tylko, każe poświęcać y
czyścić kilka dniami przed aktem: *Sanctifica illos
hodie, & cras laventq; vestimenta sua & sint parati in
diem tertium; die enim tertia descendet Dominus co-
ram omni plebe, jeżeli 1. Mach. 4. niechciał na
sprofonowanym od Pogan ołtarzu BOGU sakryfi-
kować Iudas Machabeusz, Holocaustorum altare pro-
fanatum destruxit quia contaminaverunt illud, ieze-
li dla prostej y tylko ciała Chrystusowe figuru-
jącej manny, trzeba było wystawić: *Arcam testa-
menti circumtectam ex omni parte auro, in qua urna
esset aurea, habens manna.* Arkę testamentu we-
wnątrz y zewnątrz okrytą złotem y w niej złotą
puszkę na mannę, *quanto mundiores esse eos oportet,
qui suo in corpore portant Christum,* mowi Ble-
zensis, iak złoto y ołtarze bydz czyści powinni ci,
ktorzy BOGA w swoje biorą wnętrzości, nie A-
braamow chleb, nie Moyzeszową Mannę, ale Aniel-
ski chleb, prawdziwe Chrystusowe ciało, nie pra-
wo odbierają na tablicach, ale samego pra-
wodawcę przyimują: *si illi iubentur parare se hodie
& cras, ut tertia die in nube excipiant ejusq; verba au-
diant, quanto magis nos hodie preparare debemus,
ut intra nos recipiamus Christum,* uczony Sylveira
mowi. Ato tego Chrystusa, ubóstwione chociaż*

ad
Rieb.

10. Matr.
6.

już martwe ciało inaczej y gdzieindziej byź złożone niemogło, tylko: *in monumento novo & in Syndone munda*, w grobie nowym w którym nigdy trup żaden niepostał y w prześcieradle czystym. Y kiedy pierwszy raz gościem ná ten świat przyjechał niegdzie indziej przez dziewięć Miesiący sobie obrał spoczynek tylko w tey, którą *gratiam plenam* łaski Bożey pełną nayczystszą Krolową Anjołow sami wzywają Anieli, á ten ktorzy był w Mácierzynskim poświęcony żywoćie: *ab utero sanctificavi te*, iak pokornie tak prawdziwie wyznał, że nie był, *dignus solvere corrigians calceamentorum ejus*.

Takowe reflexye iakiż w nas wzbudzić powinny sentyment, tylko ábysmy z Chryzost. S. fzczyrym wyznali sercem: *quo non oportet igitur esse puriorem tali fruento sacrificio*, náđ coź niepo-

Hen. 62.
ad pop.
Antio.

winien byź czystszy ten, który takiey zażywa świętości, *quo solis radio non splendidiorem manum carnem hanc dividentem, os quod igne spiritali repletum, linguam, que tremendo nimis rubescit sanguine*. Tym czasem coź się chrześciance dzieie! oto to, co w nas pewny, iako zachodnych Indyi historye świadczą pogański Amerykanin upatrzył. Człowiek ieden ciekawy z Ameryki, umyślnie dla różnych poznania Religij do Europy się y Azyi pu-

ścił: spenetrowawszy długo różne wiary, a relacya,
 ktorą za powrotem do domu, swoim ziomkom
 czynił, Machometañską sekte nazwał: *belluina*
colluuiem, wszeteczeństwem iakiemśi, żydowską
 Relligią mianował: *miram superstitionem* dziwną
 iakaś superstycyą. A oświętey nāszey Chrześci-
 ańskiey Wierze iaką miał opinią! áto nazwał ją:
miram audaciam iakaś przedziwną śmiałość, spy-
 tany dla czego! odpowiedział: Powiedaią Chrze-
 ścianie, że B O G A pożywaią y żyją Bogiem,
 ále z obyczaiow ich cale tego nieznać, żeby BOGA
 w sercu mieli. Waruy mię BOZE, abym z uchwa-
 łą poganina tego krytykę generalnie áprobować
 miał, ále też bezwątpienia że się znayduią y tacy,
 ktorzy tego pożywaią BOGA á po obyczaiach
 ich cale nieznać, żeby przyimowali BOGA, więc
 takim, niechay tá służy historyą, służy im y Dáwida
 przekleństwo: *fiat mensa eorū coram ipsis in laqueum*,
 niechay im stoł ten Boski ná złe zażyty, będzie ná-
 zgubę wieczną; iakoż kiedy Oza Kapłan nieoczy-
 szczony według dawnych cerymonij śmiał się rę-
 ką dotknąć Arki padł zaraz trupem, *iratus est itaq̃*
Deus cōtra Osam & percussit adeo quod teitgisset Ara-
cam & mortus est ibi coram Domino, Coż się dziwić
 zamście y gniewowi Boskiemu, za niegodną tak
 wielkiego SAKRAMENTU od niepokutuiących
 grze-

grześnikow porfanacyą. Biorąc biorą wszyscy, ale nie jednakowo wszyscy: *sumunt boni sumunt mali?* y tak prawdziwe Symeonowe o Chrystusie Prooroctwo że położony iest: *in ruinam & resurrectionē multorum in Israel.* Prawdzi się Pawła świętego przestroga, *qui indigne sumit Corpus Domini iudicium sibi manducat & bibit,* kto niegodnie Ciała y Krwie Pańskiej pożywa, na swoje go potępie nie zażywa. Pełni się na tych od Chrystusa na Judasza ferowana sentencya: *Juda osculo Filium DEI tradis, ve illi &c. & post buccellā panis intravit in eū satanas.* Pełni się na dobrych, regoż obietnica Chrystusa: *vivet in eternum.* Konkluduemy Károlicy do czego całą mową moją dążyłem, iak czystym do tey świętey Tájemnicy mamy przystępować sercem, iak przez szczerą spowiedź y pokutę grzechy nasze oczyszczać mamy, iak według Pawła świętego: *probet se ipsum homo & sic de pane illo edat.* Probować się mamy czy iestże w nas doskonała y stateczna wola strzeżenia się grzechu, kiedy przystępujemy do Stołu Pańskiego: Pomniemy ná to że Pan BOG *escam hanc dedit timentibus se non peccantibus, non offendentibus, non ad iracundiam provocantibus, non aliena rapientibus, non subdolis, non ulcipientibus, non iniustis, non ebrijs, non mundana sectantibus, non DEI oblitis*
sed

sed *DEVM timentibus*, glossuję z Mendozą. Strzeżmy się tych náywiększych do stołu Pańskiego przeskod á *BOGU* za tak wielki dar całym dziękujemy sercem. Mowmy áffekt Bernarda świętego: *Quid facis homo indigne, quid facis homo ingratus, adora devotius & recole frequentius in Sacramento Altaris salutem mundi.* Coż czynisz człowiecze niegodny, co czynisz człowiecze niewdzięczny, kłaniaj się nábożnie, ádoruy, czcivy, uważaj że w *SAKRAMENCIE* Ołtarza zbawienie Twoje *ut magis incalescas in amore Tui Redemptoris*, ábys się bardziey zapalił miłością *BOGA* Zbawiciela, czyłstym zawsze do stołu Jego przystępował sercem. Amen.

KAZANIE. IX.

Na Niedzielę III. po Świątkách.

Murmurabant Pharisei & scribae

LUC. 15.

Zemrzą przeciw Niewinney y Świętey Akcyi Zbawiciela Naszego *JEZUSA* Chryłtusa Faryzeuszowie wykretni, szkalując go za to że przeciw Prawu, niby zgórszenie z siebie daie; z grzesznikami

pu-

publicznie obcujać. Wyczytali bezbożni ci ludzie w Prawie, że: *Moyfes iussit ejusmodi lapidari* kazał kamienować, nietylko do kompanij nieprzyopuszczać publicznych grzeszników y grzesznice, wyczytali że tak Dawid robił, brzydził się złemi ludzmi, *iniquos odio habui & legem tuam dilexi*: nienawidziłem bezbożnych grzeszników, bom Prawo Twoje ulubił, *oleum autem peccatoris non impinget super caput meum*, niechcę wziąć z grzesznika ręki y kropli pachniącego oleju, na głowę moję, według Starodawnego zwyczaju, kiedy iak teraz pachniącemi profzkami, tak na ten czas przyiaciele pachniącemi częstowali się y pomazywali oleykami. Wyczytali ci bezbożni ludzie *Lev. 6. exite de medio peccatorum & separamini dicit Dominus. & immundum ne tetigeritis*, wynidźcie z pośród grzeszników y odłączcie się od nich mowi Pan.

Pf. 140.
v. 5.

Już oni to tedy mądry ludzie, konkludowali z tey swoiey umiejętności prawa, że y patrzeć na grzeszników enotliwemu człowiekowi niegodzi się. A tego zrozumieć niechcieli, że służy Boży, powinni na ten koniec, konwersować y bawić się z grzesznikami, aby ich do pokuty y poprawy życia nawrocili, y że ta wokacya na tym świecie Chrystusa Pana była, *vocari peccatores* nawracać do Boga grzeszników. Ta to jest, ta prawdziwa istota Faryzay-
skiego

skiego rozumu y mądrości w Prawie, prawo sobie literalnego uchwyciwszy się sensu tak tłumaczyć iak im się podoba, iak im ich dyktuje kaprys. To iednych przemądrych Faryzeuszow cnotka, Prawo sobie iak chcieć tłumaczyć, nicować, aplikować; Byli drudzy Faryzeuszowie, ktorzy wdawali się w kwestye o Bołkim y Moyżeszowym Prawie, a sami go cale nierozumieli, iako to iednemu naycelnieyszemu z nich wyrzucą na oczy Chrystus Przedwieczna Prawda: *Tu es Magister in Israël & haec ignoras*, Ty iestes Mistrzem Prawa, w Izraelu, a nierozumiesz Prawa. Dwie ia tu tedy obserwuję Faryzeuszow onych między żydoństwem prawnych ludzi kondycye; iednych nazbyt rozumiejących, Prawo, a one zle y niesprawiedliwie tłumaczących, drugich *ignorantes* nieznających się y na tych ktore do nich należą prawach. Przyśięga zaś w tey Oyczyźnie praktykowana, ten w sobie zamyka Artykuł. *W Sądzeniu Prawa pisanego sprawiedliwości będę naśladował y słuchał.* Więc według tey Przyśięgi dobrym Sędziom y trzeba wiedzieć pisane Prawo, y nie swego patrząc w Prawie sentymentu, ale samey wewnętrzney pisanego Prawa Sprawiedliwości upatrywac, słuchać, y naśladować potrzebá. Krotko mówiąc y Prawa wiedzieć trzeba, y Prawa Sprawiedliwie rozumieć trzeba. O tym ia w dalszym Kazaniu

zaniu moim mowić będę, że nie ona Faryzayska
 sprawiedliwość ale prawdziwa Chrześcijańska Spra-
 wiedliwość powinna bydz w Prawie umiejetna, u-
 umiejetność zaś Prawa powinna być Sprawiedliwa.
Ad M. D. G.

Do Chrześcijańskiej yto Sprawiedliwości należy,
 aby Sędzia Prawo umiał, y według Prawa pisanego
 sądził. Prawa są fundamentem sprawiedliwości,
 prawa są regułą sądu, Prawa są światłem oświeca-
 jącym sądzącego rozum. Na coź są postanowione
 Prawa, tylko iako mowi Demostenes: *duas ob cau-
 sas in Republica omnes feruntur leges, tum ut nemi-
 ni quidquā iniusti liceat agere, tum ut ijs qui haec trās-
 gressi sunt supplicio affectis ceteri meliores efficiantur,*
 dla dwoch przyczyn w Rzeczyplitey, są postano-
 wione, prawa dla iedney aby niesprawiedliwości
 nikomu niegodziło się popełniać, dla drugiey aby
 popełniający niesprawiedliwości karani byli, a dru-
 dzy żeby się ich karą kaiali, a kroczy Paweł Świę-
Ad Gal: 3. lex propter transgressiones posita est, Prawo
 ustanowione iest na ukrocenie y karanie wszelkich
 występku, y niesprawiedliwości, ktore w ludzkim
 dzieię się narodie. Jakże tedy ma Sędzia sądzić
 niewiedzący Prawa, niemający tego przed oczami
 światła, tey reguły, tego sprawiedliwości wszelkiey
 fundamentu. A kto się prawa nieuczył, coź z tym

Sallust.
de Bello
Jugurt.

robić, wprzód go się uczyć, wprzód go czytać, a potym dopiero Sądzić, żeby nie paść na owę sprawniedliwą Salustyusza krytykę: *qui postquam Consulares facti sunt, acta majorum & precepta legere ceperint, homines preposterii, nam fieri quam gerere usu prius est*, iak ich konsulami zrobiono, na ten czas dopiero dawne dzieie y prawa poczełi czytać, ludzie na opak robiący, boć wprzód trzeba uczyć, czytać, formować się, a dopiero potym sprawować Magistrat. Niemasz tedy na nieumiejętność lekarstwa inszego tylko wprzód czytać, nauczyć się, przeciwzyć potrzeba w Prawie. Ato Chrystus Pan Przedwieczna Mądrość, chociaż mogąc na pamięć Boskie swoje wylewać wyroki, gdy wchodzi *Luc: 4.* do Nazaretańskiej Synagogi: *intravit secundum consuetudinem suam in synagogam & surrexit legere: wszedłszy do Synagogi stanął do czytania: & ut revolvit librum invenit locum, & cum plicuisset librum sedit*, otworzywszy Księgę znalazł tam pewny w niej text, y złożywszy Księgę usiadł: *& omnium in Synagoga oculi erant intendentes in eum, capit autem dicere ad illos*, wszyscy w niego wlepili oczy, a on dopiero do nich mówić począł; Słowa te Bonawentura Święty tak uważa: *ob instructionem certitudinis in judicando subjungit & ut revolvit librum capit dicere; in quo significatur diligens dicendi inquisitio, que pre-*

S. Bona.
in Cap.
4. Luc.

prevenire debet iudicium certum. zrobił to Chryſtus dla nauki, żeby kto do ſądzenia przychodzi, wprzod Księgę Volumen Legū otworzył y czytał, w czym dał Chryſtus adintendę, że przed Sądzeniem powinna uprzedzić nauka y Książ prawnych potrzebnych czytanie, nietylko też Prawa z Książ ale y samey tudzież ſprawy, trzeba się iak nayspilniey uczyć przykładem Joba: *Causam quam nesciebam, diligentissime investigabam;* na co Hugo Kardynał mowi: *Hic docet nos Iob, ne sententiam precipitanter proferamus, ne non discussa iudicemus, ne mala audita cito nos moveant, ne dicta passim sine probatione credamus.* Jako Prawu tak y ſprawy samey z obuch stron iako naydoskonalsza umiejętność iest arcy potrzebna Sędziemu. Pan BOG sam lubo wiedział, że y gdzie y co Adam zgrzeszył, że Kaim Abła zabił, że Sodoma bezbożnie grzeszyła y tym podobnie, przecięz iednak mocno wprzod Adama y Kaima examinuuie, o sodomie *Gen: 18.* mowi: *Descendam & videbo, utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint, an non est ita, ut sciam.* Do czego uczony Kacietan mowi: *quamvis Deus certissime nosset, que peccaverant, iudicario tamen ordine procedere voluit, exemplum proinde iudicibus ut quamvis certissimi forent, sine diligentissima cognitione ad iudicandum non procedant.* Nie dla siebie, nie, ale Chryſtus dla Sę-

Job cap.

9.

Cajus:
in Gen:

Joan 5.

Sędziow ; o sobie mowi : *Non possum ego à me ipso facere quidquam sicut audio sic judico & iudiciũ meum iustum est:* Ja z siebie samego nic czynić nie mogę iáką y iak indukowaną sprawę słyszę, tak sądzę, dla tego sąd moy sprawiedliwy iest. Na kotre słowa tak kommentuie Rupertus: *Sicut audio, judico, id est secundũ cause judicande meritũ, secundam rei de qua iudicatur cognitionem judico, ac proinde cum in iudicando, nihil a me ipso faciam, iudicium meum verum est.* Jak słyszę tak sądze to iest według samey sprawy według prawa sądzę, y dla tego gdy w sądzeniu nie od siebie samego dependuie sąd moy sprawiedliwy iest. Dla tego y wszystkim Sędziom *Paral: 16.* Kaze Pan BOG przez Moyżesza dobrze otworzyć oczy rozumu, ażeby iak naylepiey rozpatrzyli sie w tym co sądzić mają: *precipiens iudicibus: videte quid faciatis:* Rozkazał Sędziom widźcie dobrze, co czynicie: Na tych zaś ktorzy y bez poznania doskonałego sprawy, y bez wiadomości Praw Sądzić śmiaią gaz w Psalmic: *nescierunt, neq; intellexerunt, in tenebris ambulant,* nieumieli praw, nie rozumieli sprawy, iak w ciemnicy chodzą. To że o Sędziach powiedział Dawid rozumie Hieronim Święty gdy mowi: *Mali Iudices nescierunt neq; intellexerunt iudicium meum, in tenebris ambulant. Ego dixi Vos estis Lux mundi, & vos facti estis tenebre*

Rup. in
C. 5. Jo-
annis.

Ps. 18.

S. Hiero-
in Ps. 81

bre. Zatem wniesmy już krotko, że Sędziowie przystępujący do sądu, y przyśięgający na to według prawa pisanego sprawiedliwości będą sądzić. Prawa do nich y do sprawy należące oraz że sprawę iak naydoskonaley rozumieć powinni, od Prawa pisanego w żadnym przypadku, z żadney racyi odstępować niemają: *nullum tantum beneficium in Republicam, neq; homo quisquam, aut alius, aut aliud quidpiam excogitari debet cuius gratia leges violare liceat* mówi do Atencykow Demostenes: dla żadnego człowieka, chociażby też był w Rzplcey największych zasług y konsyderacyi, dla żadney która mogła by się tylko wymyślić przyczyny, dla respektu, dla boiaźni, dla zemsty, dla wziętku, Prawa żadną miarą odstępować niegodzi się A Cycero do Rzymian mówi: *Sapientis Iudicis est, semper non quae velit ipse, sed quid lex & Religio cogat, cogitare.* Ale naylepiey Chrzescikańscy Sędziowie, za Chrystusa Sędziego przykładem czyncie, o którym mówi tak Ambroży S: *Audite Iudices quid verus loquatur Iudex: non quero voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me:* słuchaycie Sędziowie, co prawdziwy mówi Sędzia, ia niechcę woli moiey, zdaniu memu, passyi moiey zadosyć czynić, ale woli y Prawu tego, który mię zesłał: *quasi homo loquetur quasi Iudex docet:* Chrystus mówi o sobie

Cic. in
orat. &
Client.

S. Amb.
in Psal:
118.

bie

bie, iak człowiek, iak Sędzia Sądzić uczy, czegoż uczy? *quoniam qui iudicat non voluntati suae obtemperare debet, sed tenere quod legum est.* Tego mowię uczy, że ten co sądzi, nie woli y pafsyi swoiey, ale napisanego słuchać powinien Prawa, tak wykona ten swoiey przysięgi Artykuł: Przysięgam, że w Sądzeniu pisanego Prawa sprawiedliwości będę naśladował y słuchał.

Jdźmy do drugiey części, że więc w tey przysiędze iakom namienił niepołożono w sądzeniu Prawa pisanego będę słuchał, ale w sądzeniu Prawa pisanego sprawiedliwości będę naśladował y słuchał. Daie więc ta przysięga do zrozumienia, że Prawo pisane sprawiedliwie nie niesprawiedliwie rozumieć, do sprawiedliwości nie niesprawiedliwości poparcia zażywać trzeba. Znayduią się iakom z początku o Faryzeuszach powiedział, nayduią się tacy, którzy na złe y wykrętnie rozumieją y sobie iak chcą tłomaczyć Prawa, uchwyciwszy się słowa lub literki, naciągają prawa, iak im się podoba, łatwo im o racyą na Prawa samego rezolucyą. W Anglij w poswarku nos ieden drugiemy uciał, sprawa się do sądu wytoczyła, iak Patronowie tak Sędziowie przeciw zkaliczonemu napaśnikowi protekcyą dają: pokazują oczywiście, że w Prawach Angielskich, y generalnie tylko na mutylacye członków są naznaczone

czone kary, ale za ucięcie nosa niemaż nigdzie wy-
 raźnie, iaką trzeba naznaczyć karę, ucięcie nosa
 jest to casus extraordinaryny, więc *mutilator* dla
 defektu prawa *liber pronuntiatus, evasit*, a potym
 tylko na Seymie albo Parlamencie zgromadzoney
 Rzeczypltey Angielskiey o wyraźne sędziowie ci
 postarali się prawo, aby nikomu niegodziło się uci-
 nać nosa, y iak ciężko *in specie* taki *mutilator* bydz
 powinien karany. Patrzymy co za dworność co
 za subtelność w tłumaczeniu y explikowaniu u tych
 Sędziow napisanego Prawa: tam kiedy im się podoba
 by nayiaśnieysze Prawo, im się ciemne y niez-
 zrozumiane, y zawiłe widzi, ale *audite Principes*
Domus Iacob, & Iudices Domus Israël quia abomi-
namini iudicium & omnia perfecta pervertitis: Słu-
 chajcie Sędziowie Jakuba y Izraela domu, ktorzy
 obrzydliwe czynicie sądy, y proste prawa sobie iak
 chcecie nicuiecie: *in perversione iudicij duo mala, u-*
num offendit Deum aliud proximum mowi *Thomas*
Cant: w przewrotnościach sądu, dwoie złego, jedno
 że to przewrotność obraża Boga, druga, że ciężko
 krzywdzi bliźniego: *qui enim iustitia rationem adul-*
terat, dodaie *Cyryl Święty. ille indivinam excel-*
lentiam injuriosus est, & Deum offendit dicentem:
iustum iudicium iudicate, kto sprawiedliwość, Prawa
 nicuie, y fałszywie tłumaczy: krzywdzi y obraża

Litera
 sup Ita
 lis &
 Gallis.

Mich. 5

Tbo. C
 l. i. cā
 25.

S. Cyri:
 Alex. t.
 3. c. 2.
 in Amo.

Boga rozkazującego w Prawie swoim: Sprawiedliwość sprawiedliwie sprawuycie. Prawo każde od Samego BOGA od Ducha Przenayśw: asystującego radą każdemu iest Narodowi dyktowane, Prawo każde niema inszego końca, tylko prawdę y sprawiedliwość, iakże ty wykretny rozumie ludzki smiesz prawo fałszować, y prawa samego na poparcie niesprawiedliwości zażywać, godzienes aby się na Tobie owo na końcu księgi *Apoc.* wypełniło przekleństwo, ktore na początku *Voluminis Legum* przypisać się może: *confessor omni audienti verba libri huius*, świadczę przed Niebem każdemu tę praw czytającemu księgę: *si quis apposuerit ad haec, apponet Deus plagas scriptas in libro isto*: iezeli kto śmieć będzie ze swego sentymentu dodać, co do tey księgi skarze go Bog karami w tych opisanemi księgach: *Et si quis diminuerit de verbis libri huius auferet Deus partem ejus de libro vite Et de Civitate S.* iezeli zaś kto uymie sensu prawdziwego Prawa słowom, wygluznie go BOG z księgi żywota y z Miasta Świętego. Wszystkie bowiem Prawa wszystkich Nacyi sprawiedliwe, są to słowa Boże, wszystkie Prawa od Boga, początek mają całym tym rządzącym światem. Nieprzeymy tey prawdy Chrześciance, kiedy ią pogański mędrzec *Cycero* tak wyznaie: *legem neq; hominum ingenii excogitatam esse*

*Cic. lib
2. de le.
ibus*

esse, neq̄ scitu aliquo populorum, sed æternum quoddam quod univēsum mundam regeret, imperandi prohibēdiq̄ sapientia, que vis senior est, quam ætas populorum & Civitatum, vis enim est Cælum atq̄ terras tuentis ac regentis Dei. Prawo nie iest to rzecz żadna od ludzkich wymyślona rozumow, nie iest to ustanowienie ludzkie, ale iest coś przedwiecznego, co całym światem rządzi, rozkazow y zakazow mądrością, która to moc Prawa dawniejsza iest niż wszystkie Narody y miasta. Moc bowiem iest Niebo y ziemię sprawującego y rządzącego Boga, y ieszcze tenże piękniey y wyraźniey mowi: *Lex à delicto avocans ad recte faciendum impellens, non tūdeniq̄ cepit lex cum scripta sed cum orta est, orta est autem è mente Divina*: Prawo zakazujące występku, rozkazujące dobrze czynić, nie na ten czas bydź zaczęło Prawem, kiedy od ludzi napisane iest, ale na ten czas, kiedy w Boskim poczęło się rozumie. Więc gdy y od Pogan, nie od Chrześcian tylko, ta iest uznana prawda, że prawa wszystkie dobre, są to Boskie wyroki, Boskie rządy, Boskie edykty, któż tak bez zakonney śmiałki, żeby się na ich fałszywe tłumaczenie y nicowanie dobrowolnie odważył, dopiero żeby ich na utwierdzenie swego niesprawiedliwego sentymentu zażywał! Prawa na ostátek są w sobie arcy-dobre, niemają nigdy intencyi nikomu

Ecl. 2.

Deut.
16.Roth-
sch.

szkodzenia, ale raczy wszystkie ten koniec maia, a-
 by sprawiedliwość w ludzkim zachować Narodzie:
 iakże ty śmiesz tak wywracać, przekrecać, y prze-
 wracać prawo, abyś niewinnemu Pacjentowi zaszkod-
 ził: *noli esse justus multum neq; plus sapias quam ne-
 cesse est*, niechciey bydź zbyt sprawiedliwym y bar-
 dziey mądrym nizeli potrzeba. Zbytecznie bydź
 sprawiedliwym y nad to w prawie mądrym, ten
 się pokazuje, który do swoiey passyi y swego zda-
 nia całemi wykrętnego rozumu siłami nakreca pra-
 wo, prawo tylko ma w uściech. Dobrze bardzo Po-
 ęta: *Leges egregie res sunt, sed legibus utens exa-
 cte nimium sicofanta mihi esse videtur*. Prawa są to
 bardzo dobre rzeczy ale kto prawa zbyt skrupula-
 cko zażywa, tak mi się zdaie że nieufzedł franta.
 Więc *juste quod justū est persequeris*: Sprawiedliwie co
 sprawiedliwego iest domagay się: *Si vere utiq; ju-
 stitiam loquimini Filij hominum justa judicate*, iezeli
 sprawiedliwie o sprawiedliwości, o prawach gada-
 cie Synowie ludzcy, sprawiedliwiesz według prawa
 pisanego sprawiedliwości, według waszey przysięgi
 sądzcie. Niech będą u was, iako są iedne na Pana y
 na chudych pacholców prawa: *Leges non debent
 esse tanquam araneorum cassetes, quos majores aves fa-
 cile perrumpunt, muscis duntaxat irretitis. Lege enī
 nihil cunctis debet esse communius* mowi dobry Poli-
 tyk:

tyk: Prawa niepowinny bydź, iak paieczyna owa,
 przez którą ptak się przebie, a mucha ulgnie. Nic
 bardziey powszechnego na wszystkich ludzi iako
 Prawo być nie ma.

Kończę, kiedy tedy Sędziowie y na prawach się
 iako powinni znają, y sprawę doskonale zrozumieją,
 y prawa niewykretnie, niezbyt mądrze ale według
 Ducha Prawdy, według Praw prostoty y intencyi
 ich zażywają na dobre, na ten czas com sobie był na
 tym kazaniu pokazać założył, nie Faryzajska nie,
 ale Chrześcijańska sprawiedliwość będzie umiejetna,
 ale razem będzie umiejetność sprawiedliwa.

A poprośtu, niepotrzeba się podeymować są-
 dzić, nieumiejąc Prawa, y niemogąc zrozu-
 mieć sprawy. Umiejąc zaś prawo, na

złe prawa wykretnie zażywać nie-

trzeba, Tak według Prawa pila-

nego sądzących, domieści

Sprawiedliwy B O G

Chwały wieczney,

dziedzictwa y

prawa, co

day BOZE

Amen.

KA-

K A Z A N I E. X.

Ná Niedzielę 4. po świątkach.

Per totam noctem laborantes nihil cepimus in verbo autem Tuo laxabo rete. Luc: 5.

Bliza się koniec chwalebney y pracowitey Waszey J. W. Sędziowie funkcyi y iá według tuteyszey czasu okoliczności, ostatni raz mam ten honor przed terażnieyszym J. O. Trybunałem, ná tcy stawać ámbonie, iák nayuniżeney zá łaskawą dziękując áttencyą. Rozstrząsnąwszy zaś do tych czas przez kilka dyskursow moich, pryncypalnieysze Sędzkiey przysięgi ártykuły, dla krotkości czasu, do ostatniego oneyżc przystępuię punktu, który taki iest: *Także inne urzędy mnie przynależące wiernie wedle możności moiey będę czynił, tak mię niech Pan BOG wspomóże.* Gdy uważam te przysięgi słowa, á oraz zápatrzuię się ná dzišieyszą Ewangelią, czynię sobie tę reflexyą, że iáko poki pracuiącemu Piotrowi Chrystus Pan swoią nie pomógł łaską, *per totam noctem laborans nihil cepit.* Nic niezyskał noc całą pracuiąc, iak zaś Chry-

Chrystus Pan dopomógł mu Błogosławieństwem swoim! *concluserunt piscium multitudinem copiosam, & impleverunt ambas naviculas*, nieźmiernie mu się w iego poszczęściło pracy: tak wnoszę sobie, że kogo Pan BOG w Urzędach, funkcyach, y pracach według każdego wokacyi przyzwoitych wspomaga, ten szczęśliwie pracuje, komu Pan BOG pomocy swoiey ręki umyka, dąremne są iego by największe fatygi. Pracowaliście na przeszłych funkcyach, pracowaliście na terażniejszych, pracować będziecie y na przyszłych, czy Seymowych, czy Woyskowych, czy Trybunalskich, czy Senatorskich Urzędach publicznych J. W. Sędziowie, y wszyscy tu zgromadzeni, więc aby prace wasze z pożytkiem y szczęściem były, aby Wam pomoc Boska w publicznych Waszych asystowała usługach, na ostatnim tym Kazaniu moim, na pożegnanie y pamiątkę, tak godnemu audytorowi krotko wywiode, którym to ludziom na urzędach, y publicznych funkcyach Rzęptey służącym, ręką y błogosławieństwem swoim P. Bog dopomaga. *Ad M. D. G.*

To prawda, że nic piękniejszego y według ludzkiej sprawiedliwej opinij, y według samego Pisma S. iák dla Oyczyzny, y pracy y samego niezłaćowac życia. Dla czego z. *Machab: 13.* wspomina Historyá święta, iako Judasz Hetman pobudzał
wszyst-

wszystkich Ziomków swoich: *hortatus suos ut fortiter dimicarent & usq; ad mortem pro legibus, Patria, civitate starent.* Niepodobna celnieyszego zachycytu, iako owa naprzykład 1. *Mach. 14.* podciwey familij przyznana chwala: *Simon Mathathie filius & fratres ejus dederunt se periculo ut starent Sancta ipsorum & lex, gloria magna, glorificaverunt Gentem suam.* Symon Matatyasz y Bracia Jego na wszelkie prace y niebezpieczeństwa odważyli się, na utrzymanie Religij y praw Oyczytych y wielką sławą wślawili Jmie Narodu swiego. Tać to iest wielkich Ludzi professya, ta życia całego zabawa, pracować, siły y życie łożyc, azardować się, *in laboribus a juventute,* życie pędzić po iedney publiczney, drugiey służenia Oyczyźnie szukać funkcyi dla Rzeptej dobra, y wiekopomney Jey sławy. Aleć w tych wszystkich pracach y funkcyach Chrześcienkiemu Republikantowi pryncypalnie oto starać się potrzeba, aby ktorekolwiek urzędy przynależące, wiernie y według swey możności sprawuie, starał się w nich zawsze o pomoc y błogosławienstwo Boskie. Boć: *nisi Dominus custodierit civitatem frustra vigilat qui custodit eam.* Ktorzyz zaś pracuiący dla Rzeptej Boskiego spodziewać się mogą błogosławienstwa, y Boskiey wspomozenia ręki; nayprzod ci, ktorzy usługi swoje publiczne na chwale

że Boską iako do ostatniego obracają końca, czynią
 wszystko dobrą, chrześciańską dla Boga y zbawienia
 swojego intencyą, nie swoięy ale Boskiey we wszy-
 stkim szukają chwały. Sprawy bowiem by najlep-
 sze y naychwalebnieysze w sobie niemogą bydz
 dobre, chyba że są dobrą poświęcone, y do BOGA
 obrocone iako ostatniego końca intencyą. Zkąd
 ná owe Chrystusowe słowa *Matt: 6. Lucerna cor-
 poris tui est oculus tuus, si oculus tuus fuerit simplex,
 si oculus tuus fuerit nequam;* iezeli oko twoie zdro-
 we y proste całe twoie w świetle poprowadzi ciało,
 iezeli oko twoie ladaco y krzywe, cały chodźć bę-
 dziez w ciemnościach: ná te mowię słowa tak kom-
 mentuie V. Beda *in Matt. Oculus mentis est inten-
 tio que si perversa est, omne opus quod sequitur pra-
 vum est, etiamsi rectum esse videatur.* Oko umyślu
 iest intencyą, iezeli ta dobra y cały uczynek, ie-
 żeli ta wykrętna, ladaiaka, cały przez nie zły się
 stáie uczynek, chociażby w sobie zkąd inąd dobry.
 Więc prace ná Pofelstwach, Deputacyach, Sey-
 mach, Kommissarstwach, prace ná Urzędach Woy-
 skowych, prace w Senacie, w Dyecezyach, prace
 Skarbowe, y tym wszystkie insze podobne funkcyę,
 należące do usług Oyczyzny są dobre; ále iezeli,
oculus tuus nequam est, iezeli intentio perversa est,
 iezeli to wszystko nie dobrą, iak ná Chrześciańskie-

go człowieka, należy sprawuiesz intencją; *opus primum est, quamvis rectum videatur*, dzieła twoje złe są w oczach Boskich, chociaż w sobie zdawają się dobre. Tego zaś ta jest prawdziwa przyczyna, że człowiek stworzony będąc na ten ieden koniec, aby BOGA chwalił, y swiego dostąpił zbawienia. Toć kiedyby najlepsze, by náychwalebniejszy dla Rzęptey prace, y usługi swoje, na których życie całe trawi, nieofiaruie na chwałę Bożą, y dla swey duszy zbawienia: *Recedit à DEO & obliuiscitur DEI Creatoris sui*, odstępnie od BOGA y y zapomina Stworzyciela swiego, odstępnie od końca do ktorego stworzony jest, z kąd może sobie mówić by najlepsze robiąc akcyę, bez dobrej intencji; *non bonam rem facis, stulto labore consumeris*, niedobrze to czynisz, głupią y niepożyteczną duszy twoicy morduiesz się y trawisz pracą. A zátym niechay będą we wszystkich moich uczynkach; *oculi mei semper ad Dominum* Psal: 24. oczy moje zawsze obrocone do BOGA; *oculos semper tollit ad Dominum qui intentione ad amorem DEI dirigit, omne quod agit*, mowi Hugo à S. Vił: ten oczy podnosi w sprawach swoich do BOGA, który przez intencją, cokolwiek czyni kieruie do chwály y miłości Boskiej. Wbiimy sobie dobrze tę S. Pawła maxymę, w świeżą zawsze pamięć: *quidquid facitis*

facitis ad gloria DEI facite: cokolwlek czynicie, czynicie wszystko na chwałę Bożą, czynicie wiernie dla waznego ostatniego końca, nie dla prozney chwały, nie dla ludzkiego oka, nie dla tey samey miżerney y nikczemney u ludzi reputacyi, Y to, to iest co przysięga Sędzka znaczny: Urzędy mnie przynależące wiernie czynić będę, tak mi Panie BOZE dopomóż. Ten wiernie swoje urzędy sprawuje, który co BOGU należy oddaie wiernie, który ze wszystkich spraw, y akcyi swoich winną BOGU oddaie chwałę, nieprzeniewierza się BOGU, nieprzywłaszcza sobie co BOGU należy, taki BOGU może mówić bezpiecznie, takmi Pannie BOZE dopomóż, takiemu BOG ręką y błogostawieństwem swoim dopomóż. *Euge serve bone & fidelis.*

Powtore ci sobie w publicznych y we wszystkich pracach y funkcyách swoich na pomoc y błogostawieństwo Boskie zarábiaią, którzy od Modlitwy od adoracyi Boskiej, od aktow Religij swoje zaczynają sprawy, y usługi Oyczyźnie, którzy dla doczesnych tych zabaw, nieopuszczają żadnych powinności ku BOGU: *si diluculo consurrexeris ad DEVM & omnipotentem fueris deprecatus, si mundus & rectus inceseris, statim omnipotens evigilabit ad te:* iezeli rano wstawisz, co dzień do W.

modlić się będziesz BOGA, jeżeli z czystym przed-
 nim staniesz sumnieniem, BOG W. obudzi się za-
 raz do wspomżenia ciebie w codziennych pracach
 twoich. Prawdźiwie Chrystus mowi, *sine me ni-*
hil potestis facere, bezemnie nic dobrego, nic zba-
 wiennego czynić niemożecie, ná co mowi Bonaw:
S. si volumus bonum cogitare, bonum dicere, bonum
facere, quid restat nisi DEVM orare, jeżeli chcemy
 dobrze myśleć, dobrze mowić, dobrze czynić, nie-
 obeydziemy się bez modlitwy o pomoc do BOGA.
 Uciekaymy się do niego ową Kroła Jozafata mo-
 Modlitwą 2. Paral: 20. *Cum ignoremus quid age-*
re debeamus, hoc solum habemus residui ut oculos no-
stros dirigamus ad Te. Gdy niewiemy cobyśmy
 mieli czynić, to nam tylko zostaie, ábyśmy oczy
 nasze obracali do ciebie. Niechay z serca nasze-
 go niewynidzie ow strzelisty Dáwida áffekt: *DE-*
VS in adiutorium meum intende &c. Modlitwa
 codzienna, słuchanie Mszy świętey náboźnie, wiel-
 ká jest záprawdę pomoc do szczęśliwego wszelkich
 prac nászych skutku; nie exkuzuymy się zabawa-
 mi y pracami publicznych funkcyi od tych po-
 winności ku BOGU, boć dobrze Pan Chrystus po-
 wiedział: *querite primum Regnum DEI, & haec o-*
mnia adijcientur vobis, szukaycie nayprzod przez
 Moditwę Krolestwa Bozego, áto wszystko dadzą

waw z nieba w przydatku; *reddite ergo que sunt DEI DEO, que sunt Cesaris Cesari:* á Pan BOG zá té w oddawaniu Iemu, by przy náywiększych zabawach winnych Religij y ádoracyi áktow wierność y punktuálność błogosławienstwem swoim w Waszych publicznych dopomoże pracach.

Potrzenie, ci sobie ná błogosławienstwo y pomoc Boiką zasługuią, ktorzy interessa publiczne z wielką Bożą boiaźnią sprawuią, strzegą się wszelkiego grzechu y obrazy Bożey, oszukánia, kłamstwa, krzywdy, łakomstwa, pychy, gniewu zazdrości, krzywoprzyśięstwa, y inszych do ktorych funkcyá y urzędy publiczne częstą dać mogą okazyą. O niešťczęśliwe choćiaż to y dla Oyczyzny, y dla przyiacioł, y dla kogokolwiek prace, iezeli gdy sobie u przyiacioł u Rzeptey u ziemskich zasługuiemy Majestatow wiele, poten sam czas Boiką utracamy łaskę; *quid prodest homini si mundum universum lucretur, anime vero detrimentum patiatur,* ná coź ci się zda człowiecze ná reputacyą, ná łaskę u ludzi, ná rekompensy u Rzeptey y Pana zárobić, pozyskać sobie, y náywiększe fortuny, y świata całego áffekta, iezeli duszę ná wieki stracisz, *quid prodest &c: stulte repetent animam tuam hac nocte, & hec que congregasti cuius erunt.* Ato niebaczny człowieku wkrótce, dziś lub tey nocy umrzesz, áto

coś z naruszeniem sumnienia, z obrazą Bożą, z grzechem zebrał, te honory tá potencyá, tá *popularitas*, te pieniądze y fortuny niedobrym zebrane sposobem komu się zostaną. Nápracujesz się, ná-pocisz się, nátrawisz się y życia, w moment to wszystko stracił: *ducunt in bonis dies suos & in puncto ad inferna descendunt.* Albo raczey iako *Cassiod.* L. 6. c. 17. mowi, *ego contrarium dico: ducunt in laboribus, sudoribus & anxietatibus dies suos, & in puncto ad inferna descendunt;* w pracach, w potach, w mozolach trudach, prowadzą życie, á w punkcie dusze ná wieki tracą. Zeby tedy tak wielkie y ustawiczne *pro publico*, prace na złe komu niewyszły, żeby raczey w nich Bólkie wieczne y doczesne błogosławieństwo y pomoc, y z nieba rekompensę zaciągnął, ile razy iaka przy iakiejkolwiek funkcyi do grzechu podać się okazyá; niechay má boiaźń Bożą przytomną, niechay mowi sobie: *Genes. 39. Quomodo possum hoc malum facere & peccare in DEVM meum,* iak iá mam ten grzech popełnić y zgrzeszyć przeciw BOGU moiemu; ná ten czas, *benedicetur homo qui timet Dominum,* ná ten czas, *diligentibus DEVM omnia cooperabuntur in bonum;* kochającym BOGA wszystkie im prace wynidą ná wieczne dobra. Ale niebawiac we wszystkich tych światowych, publi-

blicznych, doczesnych, dla Oyczyzny, dla Pana,
dla familij, dla przyjaćioł, dla Patryotow, y dla
nas samych, w promocyach, honorach, pracach,
staraniach, pomniemy ná nayzbawiennieyszą owę
Chrystusa BOGA y Zbawiciela Naszego maxymę:
Martha, Martha, sollicita es & turbaris erga pluri-
ma, porro unum est necessarium; Marto, Marto, o
wiele się troszczesz á naostatek iedna tylko rzecz
iest prawdziwie potrzebna, BOG y duszne zbawienie.

Máiąc tedy te trzy w sercu, pamięci, y zawsze
przed oczyma kondycye, pierwszą obyśmy wszy-
ftkie nasze funkcye y prace dobrą intencyą kiero-
wali ná chwałę Boską, do ktorey stworzeni iesteś-
my; drugą ábyśmy winnych áktow Religij, Mo-
dlitew, Nábozeństw chrześciańskich dla doczesnych
nigdy nieopuszczali zabaw; trzecią, ábyśmy przy
Urzędach y pracach publicznych boiań Bożą mie-
li, y wystrzegali się całemi siłami wszelkicy obra-
zy Bożey, ná ten czas prace dla Oyczyzny, urzę-
dy, funkcye winidą nam na dobre dusz naszych,
Boskie ná nas błogosławieństwo ściągną, BOG rę-
ką swoią dopomagać nam będzie, *merces magna-*
nimis zapłatą y nadgradą bardzo wielką bo wie-
czną, ktorey wszystkim przy unizonym pożegna-
niu z miejsca tego zyczę. Amen.

Censura Theologorum.

Opus Concionum cui titulus KAZANIE KOM-
MISSYONALNE vidi ac legi de mandato supre-
mi Provincie Patris, in quo nihil reperi quod
doctrinae Sanctorum aut Ecclesie adversetur, qui-
nimo esse valde utile ac eruditum censeo, & dignum
quod manibus eorum qui judicant terram iugiter ver-
setur: In quorum fidem subscripsi Varaviae die 29.
Maij Anno 1744.

Laurentius à S. R. Scholarum Piarum S. Theologiae
Speculativæ & Historiæ Ecclesiasticæ Professor,
Præfectus Scholarum Piarum. mp.

Felicianus à Visitatione, B.V.M. Professor Philosophiæ
& Concionator S. P. mp.

IMPRIMATUR

ANTONIUS GRZEGORZEWSKI U.J.D.
in Ecclesia Cathedrali Posnaniensi Archi-
diaconus Vicarius in Spiritualibus & Officia-
lis Varaviensis: ac per Ducatum Masoviæ Ge-
neralis.

mpp.

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANBOMIERSKIEGO

